

ΜΕΓΑΛΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ

ΜΙΚΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΜΑΓΑΖΙ ΚΑΙ ΧΩΡΑΦΙ

—Τούτο θά φάη εκείνο· σου λένε. Δέ μ' ἀκούνε· κι' όμως ἐγώ τὰ βλέπω ξάστερα και λαγαρά τὰ πράματα, τούς τὰ εἶπα, τούς τὰ ξανάειπα. Πῆγα και κάτω νά τούς ἀνοίξω τὰ μάτια, ἀδίκως ὁ κόσμος μου. Βρὲ καλέ μου, βρὲ καλέ μου πέ-ρσες πιά ὁ καιρός· πλήθυνε ὁ κόσμος, γωνιά δέν ἔμεινε νά μὴ γινῇ μαγαζί, παράγκα δέν ἔμεινε νά μὴ στηθῇ ἀδειασαν οἱ μάντρες ἀπὸ δοκάρια, μαδέρια και τραβέρσες· μηδὲ σανιδάκι δὲ βρίσκεις πιά, μηδὲ καφρόποκα! Σὲ ποιὸν τῆλες; Στὸν τοῖχο, στὰ λιθάρια, στὸ πλατάνι τοῦ μεσοχωριοῦ τὸ ἴδιο ἔκανε. Τώρα μοῦ μὲ-κλαίγονται και βαρύν τὸ κεφάλι στὶς μάντρες και στὰ νιουβάρια.

Ἐσταμάτησε ῥούφηξε μιά γουργούρισε τὸν ναργιλέ, σκούπισε τὸ μαμὲ, πάτησε μὲ τὸ πόδι τὸ κάρβουνο καλὰ στὸ τουμπεκι κ' ὕστερα, ξανάρχισε ἀναγκτισμένως και βαλαντωμένος:

—Τὶ νὰ τοῦ κάνω γιὰ ἰδέες τον· κάθεσαι στὴν πόρτα και κλαίει τὴν μοῖρα του. Μιά ὥρα ῥουφαίει ἐδῶ πέρα, ἄνθρωπος δὲ μπῆκε στὴ μπασιά τοῦ μαγαζιοῦ. Μαγαζί εἶν' αὐτὸ γιὰ κοιμη-τήρι; Ἀμ' τί νὰ τούς κάνω γώ!

Κι' ὁ Στυλιανὸς, ἔκοψε τὸ λόγο, και ῥίχτηκε στὸ ἀπολαυστικὸ γουργούρισμα, κυττάζοντας πότε κατὰ τὸ ἀντικρινὸ μαγαζί και τὸν ἀνεψιὸ του, τὸν Προκόπη τῆς Μαντιῶς, πότε τὶς μπουρμπου-λίθρες τῆς γυάλινης σφαιρας τοῦ ναργιλέ, πού ὁ ἥλιος παίζοντας τούς ἔδινε μύρια χρώματα, μα-βία, τριανταφυλλιά, και χρυσοκίτρινα.

Τάχε μὲ τὸν ἀνεψιὸ του τὸν Προκόπη. Τὴν ἐπαθάν κι' ἄλλοι, μὰ νὰ τὴν πάθη κι' αὐτὸς μῆς και τοῦ τάειπε και τοῦ τὰ ξανάειπε!

Δὲν ἄρισε τίποτε και τὸ εὐλογιμένο. Τρία σπρέγματα ἀμπέλι καπερό· τὰ δυὸ μὲ σμαλτο-φλούδι φράουλα τ' ἄλλο μὲ κεχρμπάρι Σουλ-τανίνα· τὸ δίπατο πατρικὸ, μὲ τὶς ἀποθήκες, μὲ τὸ στάβλο και τὸ πατητήρι· ἡ κρεββάτα μὲ τ' ἀπτονόγι· τὸ περιβόλι και τὸ μπιστανάκι πού τούς ἔδινε τῆς χρονιάς τὰ πρωτόλουβα και τὰ προφαντά, τὸ γλυκόχυμο ξερικὸ κολοκιδάκι, τὶς τρυφερὲς μπάμιες και τὸ τραγανὸ μαρουλάκι, τὸ μοϊνανό, και τὰ μυρωδικά. Καὶ τὸ γομάρι πού-λησε και τ' ἄλλα καματερά και τὴ γίδα κι' ὅλα τὰ πουλερικά, και τὰ μελίσσια. Τίποτις δὲν ἄρισε. Τίποτις. Καὶ τὴν μάννα του τὴν κυρά Μαντιῶ, ἀρχοντομαθμένη θυγατέρα τοῦ καλύ-τερου τοῦ χωριοῦ, σὲ μιά χαμοκέλλα τὴν κατὰ-χωσε.

—Ἐννοια σου μάννα. Κάνε λίγο ἵπομονή. Στὸ χρυσάφι και στὸ μετᾶξι θά σὲ ντύσω και σὲ παλάτι μαρμαρόχτιστο θύ σὲ βάλω κ' ῥά κι' ἀφέντρα!

Τάκουγε ἡ γερόντισσα και καμάρωνε. Γιὺδ' ἔχω γώ, γιὰ μάλαμα; Και γιὰ τί τάχα; Ἐτοὶ δὲν ἔγιναν κι' ἄλλοι; Ἡ Στάθαινα τοῦ Τζουβᾶ ἡ Ἀκριβὴ τοῦ Τζιρίτη κι' ἄλ-λες κι' ἄλλες μὲ τούς χρυσοχέρηδες γιουὺς και τούς καλόμοιρους ἄντρες.

—Ἀθήνα τὴ λένε αὐτὴν. Κάτσε στὸ χωριὸ λείει νὰ δῇς προκοπή· Κιβέντιαζε μὲ τὰ καματερά και τὰ βουβάλια· σκάβε και ὄργωνε, σβάνιζε, κλαδοκαθάριζε, πάτα τὴ λάσπη, ἀνοιγόκλεινε τὶς ἀμπολές, σκαλίζε τὴν κοπριά, κόψε τὴ μέση σου στὰ δυὸ, γέραςε παράκαιρα· κοιμήσου μὲ τὶς που-λακίδες και ξύπνα μὲ τὰ κοκκάρια· κι' ὕστερα πέθανε ζωτέρης και χώσου σὲ δυὸ πῆχες γῆς· σὰ ζωντόβολο ἔζησες κι' ἀγρίμι.

Ἀς πᾶν τὸ παιδί νὰ ἰδῇ Θεοῦ πρόσωπο. Μαγαζί σου λείει ἄλλος. Καὶ τί μαγαζί; Μέ-σ' στὴ μέση, στὴν κοσμοχალασία. Ἐτοὶ νὰ κάνῃ, παρὰ θά μαζέψῃ Μυῖγες θά πέφτῃ ὁ κόσμος. Γυαλοκοποῦσαν τὰ πορτοπαρά-θυρα. Κοκκινωβαμμένη κ' ἡ πρόσοψη, φρε-σκολουστροτά τὰ ρολά. Μόστρες βερνίκι, πού ἀστραφταν, τραπέζια και μπεζαχτᾶς κα-τακάθαρος. Ἐμπόρευμα και πραγματείες νὰ χάνῃς τὸ νοῦ σου. Παιδιά και παραπαίδια κ' ὑπηρέτες· και βιτρινὲς θάμα νὰ βλέπῃς και νὰ τραβᾷς τὸν κοσμάκη.

Κ' ἡ δουλειὰ τράβηξε ἕνα χρόνο· κι' ὁ Προκόπης πιάστηκε, κι' ὁ Προκόπης ξανοί-χτηκε, πιστώθηκε, ἐμπλέξε, ὑποθήκεψε, δέ-θηκε. Κ' ὕστερα; Ἐαφνικὰ ἤρθαν κ' οἱ ἀναιποδες μέρες. Βρὲ ἄμιν. Τὶ τρέχει; τί γίνεται; ὁ νικηλωμένος μετροτήρας ὅλο και κατέβαινε κάθε μῆνα, κάθε Σαββατό-βραδο, κάθε βραδυά· κι' ὁ Προκόπης μὲ τὸ νυχτερινὸ κατέβασμα τῶν ρολῶν φαν-

ταζόταν πῶς κλείνει μέσα σὲ τάφο, κάποια ὄνειροφαντασία, ὅλη του τὴ ζωὴ, κι' ὅλα τὰ πε-ρασμένα και τὰ παρόντα! Καὶ καθὼς τραβοῦσε συλλοισμένως και σκυφτὸς μέσα στὸ θόρυβο, τὶς φωνές, τὰ σφυρίγματα και τὰ κλαγγίσματα, τὰ διαλαλήματα, τὰ παζαρέματα, τὶς ἀτιμίες, τὰ ξε-γελάσματα, και τὶς ψευτιές τοῦ κόσμου τῆς πο-λιτείας, τοῦ κόσμου πού τρώγεται, και ἀλληλο-σφάζεται, και ἐξοντώνεται χωρὶς ἔλεον και οἴ-κτο. Καὶ σιγὰ-σιγὰ περνοῦσαν σάν ὅπτασια μπρο-στά του τὰ γλυκοχαράματα, τὰ κακκαρίσματα, τὸ πετεινολάλημα, τ' ἀλυχτήματα, τὸ ξημέρωμα, ἡ ἀχνοδοροσιά, τὰ εὐώδιασμα τῆς παχιάς σκαμμέ-νης και βρεμμένης γῆς πού θυμίζει κάτι, μὲ τραβᾷ τὸν ἄνθρωπο πάντα εὐχάριστα και νο-σταλγικά. Καὶ περνοῦσε τὸ σπῆτι κι' ὁ στάβλος, και τὸ πατητήρι και τὰ ζᾶ και τὰ καματερά και μιά γερόντισσα ἀκουμπιστὴ στ' ἀμπελοργάβδι και συρτάμενη...

—Στὰ χρυσὰ θά σὲ ντύσω και στὰ μετᾶξι.

Ὁ Στυλιανὸς γύρισε και τὴν κύταξε· πέταξε μιά τούφα ψηλά, σὶ γαλανὰ δακτυλιδάκια ἀνά-ριον καπνοῦ πού χρωματίσθηκαν μὲ τὶς ἀχτίδες ἀχνορρόδινα, και εἶπε γυρίζοντας παρήγορα, σάν νὰ ἤθελε νὰ τ' ἀκούσουν ὅλοι οἱ καθισμένοι στὸν καφενέ. Καὶ δείχνοντας τὸ μαγαζί...

—Τούτο λένε. θά φάη εκείνο... κ' ἔδειξε ἔτσι ἀόριστα μὲ τὸ χέρι κάπου μακριά. Ναι μὰ κ' ἐκεῖνο ἐκδικιέται! Ἡ ὥρα ἡ ὥρα του. Τους τὸ εἶπα, τούς τὸ ξανάειπα· κ' ἐκδικιέται... Σὲ νιουβάρια μιλᾷς; στὸ πλατάνι πού μεσοχωριοῦ; τὰ ἴδια κἀνεις. Σὰν τὶς σταγόνες ἔρχονται και πέφτουν στὸν καθρέφτη και ντουφεκιώνονται.

Τούτο, θά φάη τὸ χωράφι! Μὰ και τὸ χωράφι στοιχεῖ γίνετο· ὀρθώνεται, σὲ κυνηγάει και μὲς' στὴ χώρα, και ἐκδικιέται. Ἀμ' ποῖος σ' ἀκούει;

Τράβηξε ἄλλη μιά· κύταξε συμποντικὰ τὸν ἀνεψιὸ του πού τράβαγε, σκυφτὸς, συλλοισμέ-νος, και παραδαρμένος, κ' ὕστερα ἔκανε μὲ τὸ δεξι χέρι κρατώντας τὸ μαρκοῦτσι ἕνα κίνημα πού δὲν ἔλεγε τίποτε, και τάλεγε ὅλα! ΛΑΥΡΑΣ

ΑΠ' Ο,ΤΙ ΔΙΑΒΑΖΩ

Τὸ κύριο πρόβλημα τῆς αἰσθητικῆς.

III Τὸ αἰσθητικὸ κοίταμα. Ἄν ξαναθυμηθῶμε τὰ παραδείγματα τῶν αἰσθητικῶν ἐντυπώσεων, πού ἀναφέραμε στὴν ἀρχή, κι' ἂν ἀναζητήσωμε τί κοινὸ μεταξὺ τῶν παρουσιάσεων, βλέπομε ὅτι κάθε φορὰ σταματήσαμε μπροστὰ σ' ἕνα ἀντι-κείμενο, κι' οἱ τὸ προσέξαμε καρφώνοντας γιὰ ὥρα ἐπάνω του τὰ μάτια μας, ἡ τεντώνοντας

τ' αὐτιά μας γιὰ ν' ἀκούσωμε ὅταν ἐπρόκειτο γιὰ ἤχο.

Ἐτοὶ στὸν κῆπο χίλιες μορφές μᾶς παρουσιά-στηκαν, κι' ὅμως κοιτάξαμε ἕνα τριαντάφυλλο, ἢ ἕνα χρυσάνθεμο. Στὸ δάσος πλήθος δέντρα προ-κάλεσαν τὴ ματιά μας, ἀλλ' αὐτὴ στάθηκε στὸ δρύ, ἢ στὸν πεῦκο, ἢ στὸν ἔλατο. Στὸ δρόμο πέρασαν ἀπὸ μπροστὰ μας χιλιάδες ἄντρες και γυναῖκες, κι' ὅμως ἀπ' ὅλους αὐτοὺς προσέξαμε ἕνα κυπαρισσένιο ἀνάστημα, ἢ μιά ἐκφραστικὴ φυσιογνωμία, ἢ δυὸ λαμπερὰ μάτια. Στὸ μουσεῖο ἦταν ἑκατοντάδες ἀγάλματα και πίνακες, μὰ στα-θήκαμε μπροστὰ σ' ἕνα πίνακα τοῦ Ρέμπραντ, ἢ στὴν Ἀφροδίτη. Τὸ νὰ σταθῇς λοιπὸν ἀντίκρυ σ' ἕνα ἀντικείμενο, νὰ τὸ προσέξῃς γιὰ ὥρα και ν' ἀπομονωθῇς μ' αὐτὸ ἀφωσιωμένος στὴ θέα του, αὐτὸ θά πῇ κοιτάζω ἕνα ἀντικείμενο (con-templer), ἢ αἰσθητικὴ θέσι πρὸ πάντων εἶνε αὐτὸ τὸ κοίταμα.

Μὰ τὸ νὰ κοιτάζω ἕνα ἀντικείμενο εἶνε κι' αὐτὸ ἕνα μέσο γιὰ νὰ τὸ συλλάβω τὸ ἀντικείμενο μὲ τὴ σκέψι και νὰ τὸ γνωρίσω. Τάχα ξεπέφτομε και μὲ τὸ κοίταμα στὸ καθαρὸ διανοητικὸ πεδίο; Βεβαιότατα κι' ἕνας ἀστρονόμος κοιτάζει τὸν ἑναστρο οὐρανὸ, ἢ ἕνας βοτανικὸς κοιτάζει τὸ φυτὸ πού πρόκειται νὰ ταξινομήσῃ, μὰ τὸ ἐπι-στημονικὸ κοίταμα δὲν εἶνε καθόλου τὸ ἴδιο μὲ τὸ αἰσθητικὸ. Ἄν τὸ πρῶτο ἀποτελῇ ἕνα τρόπο γιὰ νὰ μάθῃ ὁ ἄνθρωπος, τὸ δεῦτερο εἶνε ἕνας τρόπος γνώσεως ἐντελῶς ἰδιαίτερος.

Βέβαια γιὰ νὰ γεννηθῇ και ἡ αἰσθητικὴ ἐντύ-πωση πρέπει τὸ ἀντικείμενο, πού τὴ διαγείρει, νὰ τὸ συλλάβωμε, νὰ διεισδύσῃ μέσα μας και νὰ τὸ ἀφομοιώσωμε, μ' ἄλλα λόγια νὰ τὸ γνωρίσωμε. Ἀλλὰ ἡ ἀφομοίωσις αὐτὴ εἶνε διαφορετικὴ στὴν αἰσθητικὴ θέσι ἀπ' ὅτι εἶνε στὴ διανοητικὴ. Γιατί ἡ καθαυτὸ γνῶσι ἀποβλέπει στὸ νὰ διεισδύσῃ στὸ ἐσωτερικὸ τῶν πραγμάτων γιὰ νὰ βρῇ τούς στοιχειωδέστερους χαρακτήρες τούς, τούς ὁποίους ἀφοῦ τούς ὀνομάσει και τούς ταξιθετήσῃ ἐγκα-ταλείπει τὸ ἀντικείμενο γιὰ νὰ ἐξετάσῃ ἄλλα προ-ωρισμένα νὰ ὑποστοῦν τὸ ἴδιο λογικὸ δούλεμα. Ἐνῶ τὸ αἰσθητικὸ κοίταμα ἐνδιαφέρεται μόνο γιὰ τὴν ἐξωτερικὴ ὄψιν τῶν ἀντικειμένων, γιὰ τὴν φαινόμενη ἐπιφάνειά τούς, τὴ χεροπιαστὴ ἢ τὴν ἀκουόμενη, ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴ στιγμιαία ἐντύ-πωση τὴν αὐτόματη, πού κάνουν τ' ἀντικείμενα στὰ αἰσθητήριά μας ὄργανα, γιὰ τὶς αἰσθητὲς ἰδιότητές των, μὲ μιά λέξι γιὰ τὴ μορφὴ τῶν. Τὴ λέξι μορφὴ ἐδῶ τὴν παίρνομε στὴ φιλοσο-φικὴ τῆς ἔννοια και σημαίει τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον εἶνε συνταγμένα τὰ αἰσθητὰ στοιχεῖα τῶν ἀντικειμένων. Μὲ τὸ αἰσθητικὸ κοίταμα δὲν εἰσδύ-ομε και δὲν ἔχομε καμιά ὄρεξι νὰ εἰσδύσωμε στὸ ἐσωτερικὸ τῶν αἰσθητικῶν ἀντικειμένων οὔτε στὰ βάθη τῆς συστάσεώς των, οὔτε στὸ μυστή-ριον τῆς οὐσίας των.

Ἐρομε ἄλλως τε ὅτι τ' ἀντικείμενα—τὰ δημιουργήματα τῆς τέχνης τὰ ὅποια κατ' ἐξοχὴν προκαλοῦν τὶς πύδ ζωηρὲς αἰ-σθητικὲς ἐντυπώσεις—δὲν ἔχουν ἐσωτερικὸ, οὔτε βάθος, ἢ οὐσία, μ' ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἐπιφάνεια, εἰκόνες, σχήματα, χρώματα κτλ.

Στὸ πεδίο τῆς αἰσθητικῆς ἐξετάζομε τὴν ὄψιν, τὴν εἰκόνα, τὴ μορφὴ· και τ' ἀντικεί-μενα τὰ φυσικὰ κατανοοῦν στὸν ὀραματι-σμό μας ἀντικείμενα κι' αὐτὰ τέχνης.

Μ' ἄς προχωρήσωμε λίγο ἀκόμα γιὰ νὰ δοῦμε, κι' ἀπὸ τὴν ὀψιν, τῆς γνώσεως, ἀπὸ τί ἀκριβῶς συνίσταται ἡ ἐντύπωση, πού μᾶς παρέχει ἕνα λούλουδο, ἕνα δέντρο, ὁ οὐρα-νὸς, ἡ θάλασσα, τὸ μάθημα, ὁ καμβὰς τοῦ πίνακα, ἡ φωνὴ τοῦ μουσικοῦ, τῆς ὀρχή-στρας, τοῦ ἡθοποιοῦ, τοῦ ποιητῆ.

Ἐύκολα διακρίνομε στὴν ἐντύπωση τρεῖς συντελεστές. Πρῶτον τὴν ἀπόκτησι συνει-δήσεως τῶν αἰσθητικῶν ἰδιοτήτων—φῶς, χρώμα, ἤχος, κτλ. Δεύτερον τὴν ἀπόκτησι συνειδήσεως τῆς μορφῆς, δηλαδὴ τοῦ τοῦ-του μὲ τὸν ὁποῖον ἔχουν συνδυασθῇ τὰ αἰ-σθητὰ στοιχεῖα κι' ἀποτελέσαν τὴν ὁμάδα, πού εἶνε τὸ ἀντικείμενο. Καὶ τρίτον τὴν ἀπόκτησι συνειδήσεως ὅλων τῶν συνδυα-σμένων, οἱ ὁποῖοι βρισκονται ὁλόγυρα ἀπὸ τὸ θεωρμένο ἀντικείμενο, δηλαδὴ τῆς σημα-σίας τοῦ ἀντικειμένου, τοῦ θέματος, τῆς ὁμάδας, ἢ τοῦ πίνακα, ἢ τῶν λέξεων, ἢ τοῦ τραγουδιοῦ.

Ἄλλ' ἂν οἱ δυὸ πρῶτοι ἀπ' αὐτοὺς τούς συντελεστές εἶνε αὐτὸ πού φαίνεται σὲ κάθε ἀντικείμενο και εἶνε μορφὴ (εἶνε δηλαδὴ διαισθησις) ὁ τρίτος δὲν εἶνε τὰς γνώσι και δὲν προϋποθέτει ἐργασία καθαρά διὰ-γνωστική· Ἡ ἀναζήτησις τῆς σημασίας τοῦ

Τ. ΦΕΙΛΤ (1826—1900).—Τὸ μετὰξωτὸ φόρεμα.

[Ἐθνικὴ Πινακοθήκη Λονδίνου]

ἀντικείμενου, ἡ ἔννοια τῶν λέξεων κ.τ.λ. δὲν εἶναι τάχα λογικὴ ἔκφρασις κατὰ τὴν ὁποία ὁ θεατὴς παίρνει θέσι διανοητικῇ.

Ἐποὶ τιθέμενο τὸ ἐρώτημα εἶναι βέβαια σπουδαίον, καὶ ἂν ἡ ἀπάντησις ἦταν καταφατικὴ καμιά προσηγορία στὴν αἰσθητικὴ θέσι δὲν μποροῦσε νὰ ὑποστηρίχθῃ.

Ἡ ἀπάντησις ὅμως εἶναι ἀρνητικὴ.—Ἡ πνευματικὴ ἐνέργεια κατὰ τὸ αἰσθητικὸ κοίταμα δὲν ταυτίζεται μὲ τὴν πνευματικὴν ἐνέργειαν τῆς γνώσεως, ἀλλὰ εἶναι κατὰ μιάν ἔννοιαν ἀντίθετη. Γιατί ἐνῷ γιὰ τὴ γνώσιν ἐνεργοῦμε γιὰ νὰ βροῦμε τὸ γενικὸν πὺν ὑπάρχει σὸ αὐτοῦ, σὸ αἰσθητικὸ κοίταμα ἔχουμε ὅτι ὅμι μᾶς αὐτὸ μόνο τὸ αὐτοῦ. Τὴ γνώσιν τὴν ἐνδιαφέρει τι εἶναι ἐκεῖνο σ' ἓνα ἀντικείμενον πὺν εἶναι κοινὸν μὲ ἄλλα ἀντικείμενα, τὸ αἰσθητικὸ κοίταμα ἐνδιαφέρειται ἀντίθετα πὺν βῆθι τι εἶναι μοναδικὸν σὸ ἀντικείμενον. Ἡ σκέψις ἐνεργεῖ μὲ τίς ἔννοιαι τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ δέντρου, τοῦ ἀνθρώπου, τῆς γυναίκας κ.τ.λ. Τὸ αἰσθητικὸ κοίταμα προσκολληται σὸ τὰδε ἀνθρώπου, σὸ τὰδε δέντρον κ.τ.λ. ἡ σκέψις ἀναλύει, ἀποσυνθέτει, ἀφανίζει τ' ἀντικείμενα καὶ τὰ ὄντα, τὸ αἰσθητικὸ κοίταμα σέβεται θεοσκεπτικὰ διὰ τὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὸ ὅποια ἀπαρτίζεται τὸ ἀντικείμενον καὶ τὸν τρόπον μὲ τὸν ὅποιον τὰ στοιχεῖα συνδυάζονται, ὅπως καὶ τίς διαστάσεις τοὺς καὶ τίς σχετικές τοὺς ἀξίες.

Κοιτάζον αἰσθητικὰ σημαίνει ἀφήνω καὶ ζῶντα τὰ πράγματα καὶ τὰ ὄντα ὅπως ἀνατρεφόνται μὲρσὸς τὰς αἰσθητικὰς μου.

Γιὰ τοῦτο καὶ τὸ αἰσθητικὸ κοίταμα εἶναι τῆς ψυχικῆς μας ζωῆς μιὰ πρωτογενὴς ἐνέργεια καὶ πολὺ ἐνδιαφέροντα. Τὶ θὰ ἦταν ὁ κόσμος χωρὶς αὐτό; Ἐνῷ κατὰλογος ἀπὸ δελτία, ἓνα μουσεῖο ἀνατομικόν, μιὰ νεκροπολεῖ.

Χάρις σὸ αἰσθητικὸ κοίταμα ἡ φύσις μᾶς φανερώναται μὲ τίς μαγείας τοῦ φωτός, τοῦ χρώματος, τοῦ ἡχοῦ. Τὸ αἰσθητικὸ κοίταμα παρέχει καὶ αἰσθητικὴ διαίσθησι πὺν ἔχει διαχωρῆται ἀπὸ τὸ πεδίο τῆς ἐπιστήμης καὶ ἀπὸ τὸ βασιλεῖον τῆς ἡθικῆς, μίαν ὑπαρξὶ νόμιμη καὶ ἐμπιστευτέα σ' αὐτὴ τὴν Σαγχοποῦντα τὴν κορῶνα πὺν τῆς ἀνίχης.

Μὰ δὲν πρέπει νὰ ὑποθεθῇ διὰ τὴν αἰσθητικὴν διαίσθησιν, ὁρεῖται σ' αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ πράγματα πὺν κοιτάζουμε, καὶ δὲν ἀποκτελεῖ μίαν ἔννοιαν τῆς φύσεως. Ἐντέλως ἀντίθετα σὸν τοῦ κοίταμα αἰσθητικὸν εἶναι ἀντικείμενον μὲ τὸ ν' ἀποσπᾶσθαι ἀπ' αὐτὸ τὴν ὅμην, τὴν ἐπιφάνεια, τὴν μορφήν τοῦ προσδόνου μίαν ὄντοτητα καὶ μίαν ἀξίαν πὺν δὲν ἔχει. Δὲν ἀνακαλύπτει δηλαδὴ καὶ δὲν ἀποκαλύπτει καὶ ὁ ἀνθρώπου, καὶ πὺν χωρὶς τὴν δικὴν τοῦ ἐνέργειαν θὰ εἶχε καὶ μόνο τὸν ὑπαρξί. Ἡ ἐνέργεια τοῦ ἀνθρώπου σ' αὐτὴ τὴν περίστασι εἶναι διμνηστική. Τὸ αἰσθητικὸ κοίταμα εἶναι μιὰ ἀποκαλύπτει νῆα καὶ ἀνάλογον μ' αὐτὴ πὺν κάνουν ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ ἡθικὴ. Δημιουργεῖ τὸ αἰσθητικὸ κοίταμα κόσμον νῆα πὺν δὲν ὑπάρχει παρὰ σὸν αἰσθητικὸν φανόμειον.

Ἐπειὶ λοιπὸν μόνον μᾶς δημιουργοῦμε τὴν σφαῖρα τῆς αἰσθητικῆς. Μὰ δὲ δημιουργοῦμε διμῶς καὶ τὸ ὄντο, τὸ ὄχημα, τὸ χαρακτηρισμὸν, ἡ τὸ θαυμάσιον. Ὁ αἰσθητικὸς χαρακτηρισμὸς δὲν εἶναι ἰδιότητα ἐνὸς ἀντικείμενου, ἀλλ' εἶναι ἐνέργεια τοῦ ἑαυτοῦ, εἶναι μιὰ θέσι πὺν παίρνουμε ἀπέναντι τοῦ, ἓνας τρόπος ἰδιαιτέρως νὰ τοῦ κοιτάζουμε, νὰ τὸ προσέξωμε, νὰ τὸ νιώσωμε, νὰ τὸ ἐξημερώσωμε.

Ἐποὶ τὸ αἰσθητικὸ κοίταμα εἶναι τελειῶς ὑποκειμενικόν. Προέρχεται ἀπὸ μᾶς, ἀπὸ τὴν θέλησιν μας, ἀπὸ τὴν ἰδιοτροπία μας, ἀπὸ τὴν διάθεσιν μας τῆς στιγμῆς. Στὸ κράτος τῆς αἰσθητικῆς ἐκφράσεως αὐτόνομον. Ἄν δὲν εἴμαστε διατεθειμένοι νὰ τὴν κοιτάζουμε μπορεῖ ὁ οὐρανὸς νὰ ἐπιδείξει κατὰ τὴν δόξιν τὸ δόσος τῆς φυλλωσιάς του, ἡ θάλασσα τοὺς ἀφρούς τῶν κυμάτων τῆς, τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν ὑπάρχουν. Ὅλλ' αὐτὰ τὰ δημιουργεῖ ἡ θεωρία (τὸ κοίταμα).

Γιατί σὰ σπέρνουμε ἐπίμονα τὰ μάτια μας πρὸς τὴν αὖσιν, σὸν τὴν κοίταμε, δηλαδὴ, τὸ πᾶν μπορεῖ νὰ φωτισθῇ νὰ πάσῃ χροῖα, σχῆμα, μορφή, ἐκφράσις. Τὸ τοῖο τὸ πᾶν ἀσπῆμα, τὸ χορταράκι τὸ μαρμαρένιον καὶ ὁ σκονισμένος δρόμος ἀποβαίνουν αἰσθητικὰ ἀντικείμενα. Ἀπὸ μᾶς καὶ μόνου ἐξαρτᾶται ἡ νὰ σηκώσωμε τὸ παραπέτασμα πὺν ἀπὸ τῶν περνοῦν τὰ θαμνιστικὰ δρώματα, ἡ νὰ τὸ κατεβάσωμε γιὰ νὰ βρεθῶμε σὲ νύκτα κατασκόνειν.

Στὸ κράτος τῆς αἰσθητικῆς εἴμαστε ἡγεμόνες.

ΡΑΜΑΞ

TABERNA

Τραγοῦδι μῆσα καὶ χαρὲς, ζωὴ παραδεισένια...

"Ἀφθονοὶ τρέχει τὴν κρασί... Μῆσα" τὸ τραγῶν γιορτᾶσι Σβίνουν οἱ πόνοι... ὁ ἀνθρώπου ξεχνῶντας καθε ἔννοιαν Ρόδινα βλέπει τὴν ζωὴ καὶ ὁλόχαρτὴν πᾶσι.

Σ. Μ. Ζ.

Η ΣΤΗΛΗ ΜΟΥ

Μὰ γιὰ πάντα: Τὰ χειρόγραφα νὰ γράφωμε σὸν ἓνα μέρος τοῦ χαρτοῦ. Οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων, κύριοι, τὸ γινώσκουν συμμορφωθῆτε. Καὶ δεύτερον, ὅσοι στέλλετε ταχυδρομικῶς, βάζετε σωστὰ γραμματόσημα. Σκάρτα ἀπὸ μέση, σκάρτα καὶ ἀπ' ἑξῶς, πᾶσι πολὺ! Κ. Τ. Κομ. Ἐκείνους τὸν τῆς ἀγάπης πόνο» κατέστρεψε τὸ πᾶν καὶ ὑποθέτω θὰ ἔτρεφε εἰς φυγὴν καὶ τὴν ἀγάπην σου. Τὰ λόγια χωρισμοῦ σκαμπεναβάζουν μέσα στὴ φουρτουνασμένη θάλασσα. Παρακαλοῦμε τὸ Θεὸ νὰ γαληνέσῃ γιὰ νὰ βῆσιν καὶ σὺ τὸ οὐθμὸ ἄκου τὰ κουπιά, μέτρα συλλαβῆς, τονισμὸν, καὶ θὰ τὸν εὐχῆς. Πῶς νὰ σὲ γράφωμε «Χωρὶς ὁ ὅμα» καὶ πὺν νὰ σὲ βροῦμε σὲ ξένους τόπους. Καθόρισε τίς ἰδέες σου» κόψε τὰ περὶ τὰς ἀκαλίας ἀκαλίας, στήθεας φράσεις καὶ ἀκόλουθες μιὰ γραμμὴ γιὰ νὰ φτάσῃς εἰς τέλος σὲ κάποιο τέλος» καὶ κράτησε τὴν φαντασίαν» χαλινώσας τὴν καὶ φέρε δλίγον στὴ φοβερὴ σκοτεινιά τῶν ὑπερβολῶν ἀπ' τοὺς ὁποίους ἔχεις ἐμπειροσθῇ. Κ. Γ. Κανελ. δὲν κρατᾶς οὐτε σὲ λογαριασμὸν πᾶσι τὰ στέλλεις. Μέσα εἰς τὸν φοβερόν κατακαυλὸν μᾶς ἔστειλες διὰ τὸν φορὸς τὸ Μνημόσυνο Ἀγάπης. Αἰωνία τῆς ἡμῶνς λοιπὸν! Ἐγκρίναται ὅμως!

Κον Σαράξ. Μία ζωηροτάτη ἐκ τοῦ φυσικοῦ περιγραφῇ, πολὺ ζωντανῇ, δεικνύουσα δὲν μπορεῖτε νὰ γράφετε ἀξιόλογα ἔμα κατατοπισθῆτε ἐντέλως μὲ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς τέχνης ἡ ὁποία σὲς κρύβει ἀκόμῃ μερικὰ μουσικὰ τῆς, ἐζηλότυπα. Τὰ προσόντα σὰς εἶναι τέτοια, ὅστε θὰ τὴν διαμύστε ταχὺτατα. Κον Ἀν. Σωτηρ. Δὲν ἀρῶμαι τίποτε κανένα θέμα, ἔστω καὶ τὸ πᾶν περὶ πὺν τὴν εὐρεῖται στίχο. Ἐχετε εὐχέσιν μεγάλην εἰς τὴν εὐρεῖται στίχο. Τοῦτο δὲν ἀρκεῖ. Ἀλλὰ πρὸ παντὸς σκίσατε τὴν ὑπερπαραγωγήν, κάνετε παρακράτησιν. Συγκεντρωθῆτε. Ἐξορᾶμε μέσα στὴν ὑπερπαραγωγήν μερικὰ μὲ ἀληθινὴν ποιητικὴν διάθεσιν. Ἀρκεσθῆτε εἰς αὐτὰ. Κ. Γρεκο (Ι. Δ. Φ.). Δὲν σὰς γράφωμε πλέον, διότι θεωρεῖσθε ἀπὸ τοὺς τακτικῶς συνεργάτας, δὲ δημιουργοῦνται τὰ καλλιτερά σας Ἀπάντησις λοιπὸν μὲν!

Γράφετε στὴν μιὰ πλευρὰ τοῦ χαρτοῦ. Ἀρχὴ ἀπαρσβῆτος.

Κ. Καραν. Μουσικὰ μιλήματα. Σμῆς τὸ Νησί καὶ ἡ Προσευχὴ καλὰ, ἀλλὰ καὶ τὸ δακτυλογραφημένα εἶναι γεμάτα λάθη» προσέχετε τὰ. Σ. Μ. Κ. Τὰ δικὰ σου ἐλήφθησαν, μερικὰ εἶναι καλὰ. Ἀποφραγεῖτε τὰ ὑποκοινιστικά. Ὅταν ἔχουν τὸ λόγο τοὺς νὰ! μὰ τίς περισσότερες φορές εἶναι ἐνδεῖς ἀδυναμίας.

Τώρα ἡ κόρη δὲν εἶναι κομμένη πῶς ἀπ' τὸ πέπλο τῶν καφαλαίων μόνον στοὺς δρόμους βόλτες φέρνει μὲ τὸν ἀνθρώπου τὸν ἀνγινῶν

αὐτὰ βλέπουμε καὶ ἐμεῖς ἀγαπητέ. Κ. Δ. Καλοῦ. Ἀξίζει λοιπὸν νὰ γράφῃ κανεὶς ποιητικὰς ἐρωτικὰς ἀφιερῶσεις; Ἀς τὴν νὰ πᾶν σὸ καλὸ. Κον Χαραλ. Ἐδῶ, τὰ πράγματα εἶναι ἀλλιώτικα. Ὑπάρχουν τακτικὸν συνεργάται, καὶ αἱ θέσεις πισωμένες, καὶ τὰ κοινὰ μετρημένα. Αἱ δὲ μεταφράσεις ἐρχονται βροχιλῶν. Προτιμοῦμε πρωτοτύπου, διότι εἰς μόνον θὰ ἀναφανθῶν καλὲς πέννες, καὶ δυνατοὶ πεζογράφοι, καὶ θὰ δοθῇ περιστάσις νὰ ἀναφανθῶν μερικὰ ταλέντα. Κ. Κωνσταντ. Καλὴ ἀρχὴ. Θάρρος, δούλεμα καὶ ὑπομονή. Θὰ σκίσῃς πολλὰ. Θὰ πετᾶς ἄλλα τόσα, θὰ συκαθῇς ἄλλα τόσα ἀφῆρτα ἄμα τὰ ξαναδιαβῆς. καὶ ἐπὶ τέλος θὰ ἐρθῇ στιγμή νὰ πῆς καὶ νὰ σοῦ πῶν: «Τώρα τὸ κατὰφρα, ἀκόμα ὅμως ὄχι» Δεγμά. Ἐμπρός λοιπὸν. Γράψε καὶ ἄλλα ἔτσι σύντομα, περιεκτικὰ, καὶ χωρὶς πολυλογίαν, περιέχοντα ἑνὸς καὶ οὐδὲν. Ἡ Σόνια θὰ δημοσιεύσῃ. Εἶναι ἓνα τίποτε — καὶ ὅμως λέει πολλὰ!

Ἐποὶ κανεὶς καμιά φράση βρῖσκει τὸ δρόμον χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαῖν! Σὲ ὠθοῦμεν λοιπὸν πρὸς τὰ ἑκεί. Μὴν παραστρατήσῃς! Κον Φυσιολόγος. «Εἶναι καὶ αὐτὸ μὰς τόσο νὰ σ' ἀρέσῃ ἡ φύσις». Βάρβαρος δὲν εἶσαι λοιπὸν. Ζήσε! Συνεννοούμεθα; Καὶ τὸ Πρωτομαγατικὸν καὶ τὸ Καλοκαρινὸ καλὰ, ἐγκρίνονται καὶ τὸ δεύτερον πιθανὸν θὰ δημοσιεύσῃ. Ἡ παροδία πιτυχημένη ἀλλὰ ἔστω νὰ πᾶν σὸ καλὸ. Μποροῦσε νὰ βῆσιν καὶ ἄλλα χρονολογικὰ καὶ ἀρμονιζόμενα περισσότερον γιὰ τὴν ποιητικὴν διάθεσιν τοῦ ἀνδρός. Ἀς τὸν παραδεχθῶμε ἔτσι!

Κον Φραγκ. Καμμίαν ἀπολύτως σέχιν δὲν εἶχον ἀπὸ γενικῆς ἀπόψεως γραφόμενα» καλοῦσθαι γράφετε, καὶ λίγα, καὶ πρὸς δὲν ἀρκούν ἐκμάκατε. Ἀποροῦμεν πῶς τὸ ἐπῆρατε γιὰ σὰς. Καὶ γιὰ νὰ σὰς ἀποδείξωμεν, περικείμενον δύο τρία μικρὰ, σύντομα καὶ καλὰ πρὸς δημοσίευσιν, ἐξακαθαρσμένα! Κον Ρετ. σε. Καὶ ἐν φάσματι ἑγώ, δὲν εἶμαι ὁ Α... καὶ δεύτερον ὁμολογῶ ὅτι — εἰ γίνεσθε σιγὰ-σιγὰ πᾶν αἰσθητικὸς καὶ πρὸ πάντων εὐλακωνῆς εἰς τὸ αἰσθημα!

Κον Δ. Μαρ. Νὰ ἐξηγουέμεθα. Τὰ γραφέντα περὶ Φρόντιν καὶ λοιπὰ, ἀφορῶσι τοὺς 12—16 ἔτων παιδας, μαθητὰς σχολείου κ.τ.λ. οἱ ὅποιοι ἄλλως τε

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Μ. Τσιφμῶκου (Ραμᾶ).—Ἡ ἱστορία τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ ὁμίλου. Ἀναδημοσίευσιν ἀπὸ τὸ περιοδικὸν «Ν. Ἑστία». Ὁλὴ ἡ ἱστορία τῆς ἱστορίας τοῦ ὁμίλου ἀπὸ τὸ 1910 ὡς σήμερα, πᾶσι γὰρ μερὶς τῶν μελῶν ἀπεχώρησε γιὰ τοὺς γινώσκοντας λόγους, ἐκτείνεται σαφέστατα καὶ μεθοδικά, τὰ μέτρα σὲς σελίδας τοῦ βιβλίου ἀπὸ τὴ διηγητικὴ καὶ ἐξωτερικὴ πέννα τοῦ συγγραφέως, ἐνὸς ἀπὸ τοὺς ἱδρυτὰς. Πρόγραμμα, αἰτία, ἐλαττωμα, λόγοι ἀποχωρήσεως, ὅλα παραλαμβάνουν καὶ δίνουν μιὰ εἰκόνα ζωηροτάτη τῆς ζωῆς, τῆς δρασεως καὶ τῶν σκοπῶν τοῦ ὁμίλου.

Ἀγγέλου Δόξα.—Σπονδὴ σὸν ἄνεμον. Συλλογὴ ποιημάτων. Ὁ ποιητὴς εἶναι ἀπὸ κοινῆς γνώσεως μὲ τὰ Ρόδα καὶ Κρίνα μὲ τίς Ἀκτίνας καὶ Σμῆς, μὲ τὰ Γυμνά καὶ μὲ τίς Ἀσπιδες. Αὐτὴ τὴν φορὰ μᾶς μὲ τὰ πρωτότυπα Τρολῆτα τὸν μὲ τὸ χωριζόμενον ὁμῶς τοὺς καὶ τὴν ὁμορφίαν τεχνουργίας τοὺς, μᾶς φέρνει καὶ πᾶσι ἄλλο. Μιὰ ἔμπνευσι καὶ μιὰ νοσταλγικὴ ἀνάμνησις ἀπὸ τίς διχῆς τοῦ Σηκουάν. Οἱ μανθῶντες, τὰ σταγερὰ δειλνῶν, τὰ φωτισμένα παρῶν, ἡ Μονιάρη τοῦ ἄριον γλυκεῖς ἀναμνήσεις καὶ τίς διατυπώσεις σὲ φαιδριότατον τραγοῦδι. Ἀλλὰ ἐκεῖ ἐνδοσκοπόμενος νοσταλγῇ καὶ τὴν Ἀθήνα, καὶ τῆς ἀφιερῶναι ἓνα τραγοῦδι καὶ γλυκύτατον. Ἡ ποιητικὴ συμπαθητικὴ, εὐκλὴ, ὁ στίχος τοῦ πλεγμένου, ἡ ὁμοιοκαταληξία τὸν ζωηροτάτη. Ὁ κ. Δόξας μᾶς ἀναγγέλλει διὰ τὴν συλλογὴν τοῦ αὐτοῦ ἀπολαύσας τὴν Μοῦσαν! Εἶναι κρίμα. Ἀλλὰ... τὸ εἶναι καὶ ἄλλοι καὶ... γελᾶσθαι καὶ ἐξαγνίσθαι σὲν ἀρχαλὴν τῆς.

Ἰουλιὰς Περασάκη.—Διηγήματα. Ἐμῆς θὰ τὸν ὀνομάζωμεν μικρὰ κομφοτεχνήματα: σύντομα, ψυχολογικῆς μελέτης, χτυπᾶται ὁρατὰ σκίττα. Ἀναλίσκει θαυμάσιος, κομμάτια τέλος πάντων ἐκλεκτά, τὰ ὁποῖα παίρνουν ἓνα ἰδιαίτερον θέλητρο, ἀκριβῶς διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον δὲν βρῶμεν συμπέρασμα, ἀλλὰ σ' ἀφίρουν μὲ τὸν ὅμοιον. «Ἐνα ἰδιαίτερον γινώσκον» ἡ κ. Περασάκη ἀγαπᾶ ὑπερβολικὰ τὰ ζῶα καὶ σπουδάζει τὸν χαρακτήρα τῶν, θὰ μπορούσε νὰ μᾶς γράφῃ ἓνα βιβλίον πρωτότυπον, πὺν δὲν ἔχει γραφῇ στὴν Ἑλλάδα ἀκόμῃ.

ΟΙ ΤΑ ΒΑΡΕΙΑ ΘΛΙΜΜΕΝΑ ΒΡΑΔΙΑ...

Γοργὰ ἔχει ἡ νύκτα ἀπὸψε φτάσει στὴς χειμωνιάς τὴν ἐρημίαν καὶ τὴν νυχτὴν μὲν ἔχει σκεπασμένη δόχως ἀπαντοχὴ καμιά...

Σβῆσεν σὲ λίγο θάπομιναι καὶ τὰχνοκάπνιστο ἡνῆλ' σὸν τὴν ἀγάπην μου νὰ! ὁρῶναι ἀγάλη, ἀ-ἀλή, σιωπηλὰ.

Ὁ! τὰ βαρεὰ θλιμμένα βράδια ὁμῆ, τῆς βαρυνχειμωνιάς...

ἢ ἔρχονται ἀγὰ μὲς σὲ σκοτάδια οἱ ἀνάλαιμπες τῆς Ἀρμονίας...

Κάποιος καλὴς μικρὴς ἀγάπης σὸν Ἀσπιδόματι τὴν γιορτῇ, πὺν ἐστὶν, τραγοῦδι, δὲ ξανάπες σὸν φερωμένο τὸ χαρτί...

Τῶν ἀνιστορήτων ὁ πόνος καλλίον ἀπ' τὴν πρόσκαιρὴν χαρὰ καὶ σὲς ἀνάμνησις, ἄχ, μόνος μεθώντας μὲ τὴν συμφορὰ.

Γοργὰ ἔχει ἡ νύκτα ἀπὸψε φτάσει στὴς χειμωνιάς τὴν ἐρημίαν, καὶ τὴν νυχτὴν μὲν ἔχει σκεπασμένη δόχως ἀπαντοχὴ καμιά.

Ἐξο βογγαῖ πνιχτὰ ὁ χειμῶνας μὲ τὸν νυχτὸν κρεβοφορεῖ γινωσκόμεν ἔρμος ὁ ἀνθρώπου καὶ τὸν θνητὸν νὰ κλαίει!

Ὁ! τὰ βαρεὰ θλιμμένα βράδια ὁμῆ, τῆς βαρυνχειμωνιάς ἢ ἔρχονται ἀγὰ μὲς σὲ σκοτάδια οἱ ἀνάλαιμπες τῆς Ἀρμονίας...

GRECO (Ι. Δ. Φ.)

ΜΙΑ ΨΥΧΗ

Χρόνια καὶ χρόνια πέρασαν... Ἀσπιδόματι τὴν μῆσιν καὶ τὴν καρδίαν ἀγέλαστον ποῦναι τὸν δεινὸν τῆς. Τί... καὶ ἂν βοσκὸν τὰ κέματα, καὶ ἂν κλαίῃ ἡ τραγωδία. Ζεῖ μέσα σὸν Παράδεισον, στὴν εὐτυχίαν μᾶς Νέστης Γιάννινα, Ἰούνιος 1927.

Σ. Μ. Ζ.

πρόπει νὰ ἔχουν ὅτ' ὄντων τῶν τὰ μαθημάτων τῶν Κανέναν δὲν ἐβῆκε ποιητὴς σ' αὐτὴ τὴν ἡλικίαν, ὅστε ἄς περιμένουν νὰ γίνωνται πρῶτον νῆα, καὶ ἔπειτα ποιητὰ.

ΠΑΛΗΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Ο ΜΕΓΑΣ ΠΑΝ ΔΕΝ ΠΕΘΑΝΕ

ΥΠΟ ΘΑΝΟΥ ΔΟΥΓΑΝΗ

ΚΕΦ. IV

Ὅχι ὁδῶναι, οὐκ ἄλλος ἔχει γάμος...

Ἡ ἀρνήσις τῆς μαθεύτηκε, σὸν Γαλάτες, στὴν Κερνεία, στὴν Κύναιθα. Ἀκούσθηκε ἀπάνου στὰ βοσκοτόπια καὶ κάτω σὸν κάμπο καὶ πέρα ὡς σὲς ὁπτις τοῦ ποταμοῦ τοῦ Σελίνου, τόμαθαν οἱ βοσκόλοι.

Ἡ καχόγνομη! ἔλεγον. Δὲ φοβάται τὸ Πᾶνα; Ὅτε τῆς Ἀφροδίτης τὴν ὀργὴν λογιᾶται;

Ἄλλοι πάλι ὑποφάσονται πῶς ἀφιερῶθηκε στὴν Ἀρτέμιδα, μὰ δὲν μπορούσαν τότε νὰ ἐξηγήσουν πῶς μίλοσεν σὸν τραγοῦδι τῆς γιὰ τὸν Ἔρωτα καὶ τὰ παιχνίδια τῆς Ἀγάπης. Ἐπειτα ὅλην τὴν ἔξεραν πᾶς δὲν πῆγε ποῖς στοὺς Λουσσούς, σὸν τὸ ἱερὸ τῆς Ἀρτέμιδος, ἀφιερῶματα. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μνηστήρες θύμισαν γὰρ τὴν προσβολὴν καὶ παρητήθησαν. Ἄλλοι σκέφτηκαν πῶς μπορούσαν νὰ κάνουν λιγὰν ὑπομονή, ἴσως καὶ ἡ Ἀφροδίτῃ τῆς μολάκωνε τὴν καρδίαν, πὺν ἦν καὶ τὴν πέτρα πᾶν οὐκλήρῃ. Μερικοὶ πᾶσαν ἀφιερῶματα σὲς νύμφης τὸν πῆγνῶν καὸν Πᾶνα, πὺν εἶχε ν' ἐκείνους ἄλλοτε καὶ ἀπὸ τὸν ἔρωτα τῆς νυμφῆς θυγατέρας τοῦ Λάδωνα καὶ μπορούσε νὰ νιώσῃ τὸν πόνον τοῦς.

Ἀπὸ τοὺς νύμφας, πὺν τὴν ἔζητοῦσαν, ἔνας, ὁ γιδαρὸς ὁ Λυκιδας, οὐτε παρατίονταν οὐτε ἀντιπῆρ. Σαντοῦσε στὴν ἴδιαν τὴν Πηνελόπην σὸν βουνο προσηνῆρα μιὰ πολὺ πονηρὴ γυναίκα, τὴν μαμὴ τὴν Πραξίνην.

Ἐκείνη ἄρχισε νὰ τῆς μιλάει γενικὰ γιὰ τὰ καὶ τῆς παντρεῖας, πᾶνόντας τὴν κοῦρῆνα ἀπ' ἄλλο περιστάσιον καὶ ὄχι τῆς κόρης. Μ' ἄλλα μᾶς τῆς ἔλεγε:

—Εἶναι γλυκαὶ ἡ ἀρχαλὴ καὶ σὸν τὴν ἀνοῖξιν ἐροτῇ. Καὶ τὰ παιχνίδια τῆς ἀγάπης εἶναι ἄγριοι μῆλα, πὺν σαλᾶζει ἀπὸ τὰ σπῆλκα, ἡ κυλάει ἀπὸ τὸν ἐλάτον τὴν κοῦράλη. Λένε τάχα πῶς ἡ κοῦράλη καὶ τὴν παντρεῖα χάνει τίς ὁμορφίαις τῆς. Μὰ μὴν ἀκούς. Ἰοῖα ἴσα πὺν πέρνει καινούργιες φρεσκάδες καὶ ἀπαλότης καὶ γλυκάδα. Ἡ κόρη εἶναι οὐκλήρῃ σὸν τὸν ἥλιον τὸν μεσημεριῶν, μὰ ἡ νεώτερον εἶναι ἀπαλὴ καὶ γλυκαὶ σὸν τὸν δειλινὸν τὸν ἥλιον, πὺν ψηλόνουν τὰ ἰσχυράματα καὶ ὁδὸς νασταίνουσι οἱ τόποι καὶ σκαρῖζουν τὰ κοῦράλη. Ἡ κορασιά καὶ ἂν γένηται δὲν καμιάται. Στραφουργιᾶται σὸν τὸ φίδι, τὸ κορμὶ σὸν στρώμα. Τῆς παντρεμένης ὅμως τὸ κορμὶ γλυκὰ δαμασκέμενον λύνεται σὸν ἀνδρὸς καὶ σὸν Μορφέα τὴν ἀρχαλὴ.

—Ναί, ἀλλὰ τῆς παντρεμένης τὸ κεφάλι σὰ μέλισσα τὸν τριγυροῦν οἱ ἔννοιες.

—Καλὰ τὸ λές, ἀπάντησε ἡ πονηρὴ ἡ προσένητρα. Εἶναι λουλοῦδι δλάνυχο καὶ τὸ τριγυροῦν οἱ μέλισσαι, ἐνῷ ἡ ἀνιπταρὴ εἶναι ἀνθὶ ἀρχαλὴ σὸν οὐτε καὶ οἱ σφήκες δὲ λυγρόνουν. Σὰ δὲ γνωρίζῃς κάποτε τίς τῆς παντρεῖας καὶ τῆς ἀγάπης τῆς γλυκάδας, θὰ μὲ θυμηθῇς. Καὶ ὅταν θὰ νιώσῃς μέσα σου νὰ φερωκοτήσῃ καὶ, τότε θὰ ἴδῃς τὴν εὐτυχίαν πὺν θὰ πλημμυρίσῃ τὸ σπλάγνα σου καὶ τὴν λαμψὴν πὺν θὰ φάσῃ τὰ μάτια. Ἀκούσε κόρη μου: Ὁ θνητός—εἶσι ὄριον αἱ Θεοὶ καὶ ὁ τρυφερός ὁ προστάτης μας—πρέπει νὰ γένηται εὐτὺς σὸν ὁμῶν τὴν ὁδὸν τῆς ἀγάπης.

—Σὰν ὁμῶν τῇ, καὶ μὴ ὄχι σὸν εἶναι ἀκόμα ἄγνοη καὶ στυγρὴ ἡ καὶ μισοφοβισμένη, ἀπάντησε μὲ πονηρίαν καὶ ἡ κόρη.

ΕΛΛΗΝ ΕΞΕΡΕΥΝΗΤΗΣ ΤΟΥ ΚΑΝΑΔΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 16 ΑΙΩΝΑ

ΥΠΟ ΚΩΣΤΑ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑ

Διάφοροι άπεπειράθησαν να έπαναλάβουν το πείραμα του Κορτερέλ, περί του οποίου όμωλή-ησαν προηγουμένως, διότι ύπήρχεν ή ιδέα ότι, εις τά άρκτικά της Αμερικής μέρη ευρίσκοντο έναποταμιευμένοι θησαυροί, ιδίως μεταλλευμάτων, μεγαλύτεροι από εκείνους, οι οποίοι είχαν άνευ-ρεθί εις τόν Περου και τās άλλας χώρας, οι όποιοι είχαν ήδη εξερευνηθί. Αλλ' όλαι οι άπόπειραι των θαλασσοπόρων ένανάγχαναν και οι πλείστοι επλήρωσαν με την ζωή των την κόλμην των. Συνεπώς δεν ευρίσκει κανείς πλέον σκεπτομενος να άποτολήση τοϋτο.

Πρός τόν κίνδυνον του άγνώστου.

Τό τόλμημα τοϋτο επρότεινεν ο άντιβασιλεύς του Μεξικού εις τόν γενναίον και παράτολμον Φωκά. Τό ταξίδιον ήτο δυσχερές διά πλείστους λόγους, ιδίως δέ διά την άτέλειαν της θαλασσο-πλοίας, λόγω των ελαχίστων προόδων της άστρο-νομικής έπιστήμης κατά την εποχήν εκείνην. Ο Φωκάς όμως, δεν ήτο από τούς άνθρώπους εκεί-νους, οι όποιοι ποσούνται πρό των κινδύνων. Έδέ-χθη λοιπόν άμέσως την πρότασιν, και άφού έλαβε παρά τόν άντιβασιλέα του Μεξικού τρία πλοία εξέπλευσε προς τόν άπέραντον Ώκεανόν.

Αυστυχώς τά πληρώματα και οι αξιωματικοί των πλοίων, δεν είχαν ούτε ναυτική ικανότητα, ούτε την άπαιτούμενην διά θαλασσίους γενναί-τητα. Κι' αυτό ήρχισε να τόν άνησυχί από τās πρώτας ήμέρας του άποπλου. Αλλως και οι συν-ταξιδιώται του δεν είχαν και άπολύτως άδικον. Όπως οι συνταξιδιώται του Κολόμβου άνισύ-χουν, διότι δεν είχαν καμμίαν ώριμήν κατεύ-θυνσιν, αλλ' έβάδιζον τυχαίως εις τόν άγνωστον, τόν όποιον είχε καταβροχθίσει ήχ όλίγους τόλμη-νους θαλασσοπόρους μέχρι της εποχής εκείνης. Η άφοβία και γενναίωψχία του Φωκά τούς ένε-θάρρυνε και τούς συνεκράτει μέχρι τινός. Αλλ' αί ήμέραι παρήγοργοι και ούδαμώ φερόμενοι ξερά. Τότε συνέβη, ότι άκριβώς έπαθεν ο Κολόμ-βος. Τά πληρώματα των τριών πλοίων έτασίασαν και ήπειλυσαν τόν Φωκά, ότι άν δεν διατάξη να γυρίσουν προς τόν σημειον από τόν όποιον εξεκι-νήσαν, θά τόν έξοικτον εις την θάλασσαν, ήνα άπαλλαγούν από αυτόν, και έλεύθεροι πλέον επι-στρέψουν εις την πατρίδα των.

Πρό τού τραγικού τούτου διλήμματος εύρεθείς ο Φωκάς, δεν είχε δυσκολίαν να εκλέξη. Διότι εγγνώριζε πολύ καλά ότι, άν άντίσταντο θά έγανεν την ζωή του. Εσκέφθη λοιπόν να στρέψη πάλιν τά πλοία του προς Νότον και επανέλθη εις τόν Μεξικόν, χωρίς όμως να παρατήρη και την άπό-φασιν, όπως επαναλάβη τό τόλμημα υπό έννοί-ωκτέρους όρους.

Τά πληρώματα εις την διαβεβαίωσιν του Φωκά ήσύχυσαν και ούτω κατώρθωσαν, όπω. επανέλθη σφός εις τόν άντιβασιλέα του Μεξικού, εις τόν όποιον έβέβηκε τα συμβάντα, άποδώσας την άπο-τυχίαν εις την μη καλήν έκλογήν των πληρωμάτων των πλοίων του.

Ο Φωκάς θριαμβεύει.

Ο Άντιβασιλεύς μετ' ένδιαφέροντος ήκουσε την αφήγησιν του και έπεισθη περί της αληθείας των υπερχρημάτων του, τόσον, ώστε κατά τό 1592, τόν έδωσε δύο νέα πλοία με πληρώματα ικανώτερα και ευπειθέστερα από τα πρώτα. Ο τολμηρός θαλασσοπόρος άναχωρεί από τόν λιμένα του Άκαπούλκο και μετά περιπετειώδη πλοήν έφθασε (κατά τόν βιογράφον του Locke) μεταξύ 47ης και 48ης μοίρας βορείου πλάτους. Είς τό σημειον τοϋτο έσταμάτησε, διότι μετά χαράς διέκρινον τά πληρώματα ότι ή γη, εκτει-νομένη βορειοανατολικώς, παρουσίαζε πλατύ άνοι-γμα. Χωρίς να χάση καιρόν διέταξεν, όπως έσέλ-θουν τά πλοία εις τόν άγνωστον και άνεξερευνητον μέχρι της στιγμής αυτής άνοιγμα εκείνο, και εις τό άγνωστον αυτό έταξίδευσεν επί είκοσιν ολόκληρους ήμέρας. Παρατήρησεν ότι ή γη εις τινά μέν σημεία εξτείνεται βορειοανατολικώς, εις άλλα δέ βορειοδυτικώς και ότι τό στενόν αυτό γίνεται όλοεν πλατιέρον, όφ' όσον επροχώρουν εις τό έσωτερικόν. Η έκτασις του όλη ήτο έγκα-τεσπαμένη από νήσους.

Ο Φωκάς, περίεργος, απειβιάσθη εις την ξηράν και επροχώρησεν εις εξερεύνησιν της παρθένου ταύτης χώρας. Συνήτησε λοιπόν ανθρώπους τυ-λιγμένους με δέρματα ζώων. Όλα τά παράλια τά όποια εξερεύνησεν ήσαν γονιμώτατα, ως τά της Νοτίου Αμερικής, πλούσια δέ εις άγρυρον, χρυ-σόν και μαργαρίτας. Φαντάζεσθε την χαράν του εξερευνητού θαλασσοπόρου και των συντρόφων του.

Δέν έσταμάτησεν έως εκεί την εξερεύνησιν του,

αλλ' επροχώρησε μέχρι του Άτλαντικού Ώκεανού. Από την άποπειραν αυτήν έβεβαίωθη ότι τό στενόν αυτό καθ' όλην την έκτασιν του είχαν άρ-κετόν πλάτος, ώστε να ταξιδεύεται.

Ο Φωκάς, εύρεθείς από τού Ειρηνικού εις τόν Άτλαντικόν Ώκεανόν, επί στιγμήν έσκέφθη να εξακολουθήση νοτίως τόν πλοήν του εις τόν Άτ-λαντικόν, αλλά δύο λόγοι τόν έπεισαν να άλλάξη γνώμην και επανέλθη διά της όδοϋ από την όποιαν είχαν έλθει: Ο πρώτος λόγος ήτο ότι εξεπλήρωσε τόν σκοπόν διά τόν όποιον είχε σταλή από τόν άντιβασιλέα του Μεξικού, δηλαδή να επι-σκεφθί τά βορειοδυτικά παράλια της Αμερικής, και εύρη διόδον μεταξύ των δύο Ώκεανών. Τό τοϋτοϋν επραγματοποιήθη, εύρεθέντος του «Στε-νου του Άνιάν», και γενομένων των άναγκαίων παρατηρήσεων των μερών εκείνων. Ο δεύτερος δέ και σπουδαιότερος λόγος ήτο, ότι εφορείτο μήπως έπιτεθούν καί' αυτού οι άγριοι και δεν είχαν επαρκείς δυνάμεις, όπως δυνήθη ν' άντιστή νικηφόρος κατ' αυτού.

Συνεπώς άπεφάσισε να επιστρέψη από τόν αυ-τόν δρόμον. Εξερχόμενος όμως από τό στενόν τοϋτο αντελήφθη εκ νέου ότι τό άκρωτήριον τό προς βορράν ευρισκόμενον είχαν εις τόν άνω μέρος τόν Ίσπανικόν θρόνον, και να εκδέχτο τό δίσωλον και έπιτυχόν τόλμημά του, της άνευρέσεω. του «Στενου του Άνιάν», και της άνακαλύψεως του δρόμου του ένώνοντος τούς δύο Ώκεανούς και να ζητήση, όπως του δοθί ή δικαία άμοιβή, την όποιαν ο Άντιβασιλεύς του είχαν έπισήμως υπο-σχεθί, αλλά δεν εξέπλήρωσεν.

Μετά μακρόν ταξίδιον, μη στερημένον κινδύνων και κόπων, ο Φωκάς με τά δύο πλοία του έφθασε πάλιν εις τό Άκαπούλκο. Αμεσως μετέβη εις τόν άντιβασιλέα και άνήγγειλε την άνακάλυψιν του, δώσας εις αυτόν διάφορα τεκμήρια του ταξιδίου του και λεπτομερείας περί του «Στενου του Άνιάν».

Ο θαλασσοπόρος ένόμιζεν ότι εις άποζημίωσιν των κόπων του και της έπιτυχίας της άποστολής του θά ήμειβετο γενναίως από τόν άντιβασιλέα. Ο εύλογημένος ελπιόμενος τό πρόσφατον έν τού-τοις παράδειγμα του Χριστοφόρου Κολόμβου, ο όποιος επληρώθη διά την μεγάλην του άνακάλυψιν με μίαν άγνωστον βασιλείαν, ή όποια παρέ-μεινε περιήγος εις την ιστορίαν. Και ήτο ή ίδια εκείνη Ίσπανική Αύλή, ή όποια ήδίκησε τόσον τόν Κολόμβον!

Η πικρία της άγνωστίνης.

Είς μάτην άνέμενεν ο Φωκάς την άνταμοιβήν, την όποιαν έθεώρει, και δικαίως, ως έπιβεβη-μένην εις τόν άντιβασιλέα, ο όποιος τόν είχαν

J. BASTIEN-LEPAGE.—Ο θερσισμός.

Ο Bastien-Lepage ήτο μαθητής του Cabanel, τα έργα του δέ χαρακτηρίζει τό μεγάλο χάρισμα του φωτός. Ήταν γνωστός με τόν άνω τίτλά του, που έξέδωσε εις τό Παρίσι τού 1878.

[Λουξεμβούργον, Παρίσι]

συγγενείς του να ληιομησίην την άνθρωπίνην άγνωστον και διέλθη τās τελευταίας ήμέρας της ζωής του.

Απλησιομένος και άπογοητευμένος πλέον ο Φωκάς διά την άδικον περιφρόνησιν, αφήνει την Μαδρίτην και φθάνει, εις πρώτον σταθμόν του δυσχερούς ταξιδίου του, εις την Φλωρεντίαν. Εκεί εγνωρίσθη κατά τύχην με ένα Άγγλον, όνό-ματι Τζών Ντούγλας. Εκείθεν μεταβαίνουν οι δύο μαζί εις την Βενετίαν. Ο Φωκάς ήλπιζεν ότι εις την Βενετίαν θά εύρισκε πλοήν, τόν όποιον θά τόν μετέφερην εις την ιδιαίτεράν αυτού πα-τρίδα, ευρισκόμενν τότε υπό την κυριαρχίαν της Βενετίας. Μαζύ με τόν Ντούγλας, εύρισκουν εκεί ένα άλλον Άγγλον, τόν Μιχαήλ Locke, ο όποιος είχε σχηματίσει ήδη Πρόξενος τόν Άλβιόν της Σαρίας, εύρισκόν δέ δι' υπόθεσιν του εις την Βενετίαν. Ο Φωκάς, όπως ήτο φυσικόν, άφη-γήθη εις τόν Άγγλον Πρόξενον την πολιτάραχον ζωήν του. Καί' έσκέφθη ταύτοχρόνως, ότι διά της νέας αυτού γνομυρίας θά ήδύνατο να εκδι-κηθί την άγνωστον τόν Ίσπανόν. Ήξευρε, λόγω της μακροχρονίου ύπηρεσίας του υπό την Ίσπανίαν, πόσον ή Ίσπανική πολιτική προσεάτει να κρατή μυστικήν πάσαν άνακάλυψιν των θα-λασσοπόρων και εξερευνητών της, και μάλιστα, αν ής εποχής ή μεγαλοπρία της Βασιλείας της Άγγλιας Έλισάβετ, προσεάθει να εκχύση τό ένδιαφέρον του Άγγλιου λαού προς την θάλασ-σαν, και να καταστήση την Άγγλίαν την θαλασ-σοκρατείαν εκείνην την όποιαν μέχρι σήμερον θαυμάζομεν.

Ο Φωκάς λοιπόν έσυλλογίσθη ότι ή μεγαλο-πρία Έλισάβετ θά έδέχετο εύχαρίστως τās ύπη-ρεσίας του και θά ήμειβε τās ύπηρεσίας με την συνήθη Άγγλικήν γενναιοδορίαν.

Η ιδέα λοιπόν της εκδικήσεως κατ' της Ίσπα-νικής άγνωστίνης άφ' ενός, και άφ' έτέρου ή έλπις κέρδους, με τό όποιον να καλύψη την ζη-μίαν, την όποιαν υπέστη από την πειρατείαν του Κάρβεντι, έπεισαν τόν Φωκά, όπως διηγήθη εις τόν Λόκκε τās λεπτομερείας της άνακαλύ-ψεως της διόδου, ή όποια ήγανε τούς δύο Ώκεα-νούς. Άτλαντικόν και Ειρηνικόν προσέθηκε δέ ότι ήτο έτοιμος να προσφέρει τās ύπηρεσίας του εις την Μεγάλην Βασιλείαν Έλισάβετ, όπως δείξη εις τούς Άγγλους θαλασσίους την όδόν την όποιαν αυτός άνεκάλυψε.

Ο Λόκκε μετ' εύχαριστήσεως ήκουσε την πρό-τασιν αυτήν. Ο Φωκάς έζήτη έμόνον έν πλοήν τεσσαράκοντα τόννων και έν άλλο μικρότερον, υποχρόμενος, όπως έντός ενός μηνός διατρέξη τό Στενόν, τό όποιον αυτός άνεκάλυψε, από τού ένός εις τό άλλο άκρον.

Χωρίς να χάση καιρόν, ο Άγγλος Πρόξενος έγραψεν εις την Άγγλίαν προς τρεις προσωπικό-τητας, τόν Burleigh, μέγαν θησαυροφύλακα, τόν Walter Raleigh, διακεκριμένον θαλασσοπόρον

και τόν Hakluyt, κοσμογράφον, παριστών εις αυτούς πόσον θά ήτο ωφέλιμον αν ή Άγγλία ένεκολλούτο και προσελάμβανεν εις την ύπηρε-σίαν της άνδρα, ως ο Φωκάς. Έτελείωνε δέ την πρότασιν του παρακαλών αυτούς, όπως του έμβά-σουν έκάτον στερίλιν, οι όποιοι θά έχρησίμευον διά τά από Βενετίας μέχρι Λονδίνου έξοδα της Βενετίας, ο όποιος μεταβαίνοιν εις την Άγγλικήν πρωτεύουσάν θά ήδύνατο και προφορικώς να τούς εκθέσθι τās λεπτομερείας του θαυμασίου αυ-τού σχεδίου.

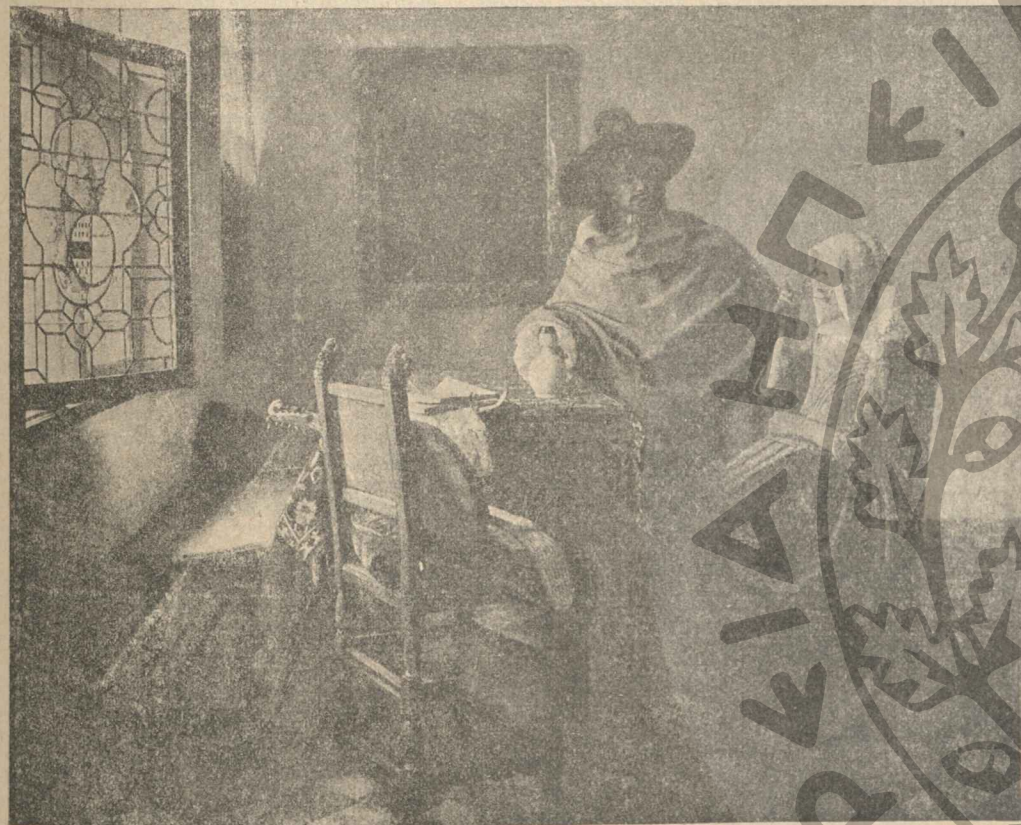
Ο θάνατος του Φωκά.

Οι Άγγλοι, προς τούς όποιους ο Λόκκε έγραψε, μετά μεγάλης χαράς ήκουσαν την πρότασιν και έδέχθησαν, όπως άνατεθί εις αυτόν μία τοιαύτη άποστολή, ύπηρεσις αληθώς σπουδαιότερης και χρησιμότερης Αλλά κατά την εποχήν εκείνην ή Άγγλία είχε περιπλεχθί εις σοβαράς διαμάχας έσωτερικάς και έξωτερικάς, λόγω του θρησκευτικού ζητήματος και της σοβαράς διαπάλης μεταξύ Καθολικών και Διαμαρτυρομένων και ο Βασιλεύς της Ίσπανίας ήπειλει την κρατικήν άκραιότητα της Άγγλιας. Τό πρόβλημα της θρησκευτικής Μεταρρυθμίσεως άπέτελεσε την μεγαλύτεραν πληγήν του δεκάτου έκατου αιώνος, απερόφρα όλην την προσοχήν της Βασιλείας Έλισάβετ, ή όποια απέτειλε τόν μεγαλύτερον παράγοντα των Δια-μαρτυρομένων. Συνεπώς ή άπάντησις προς τόν Λόκκε έβράδυνε να έλθη.

Βλέπων την βραδύτητα ο Φωκάς και άφ' έτέρου έλκνόμενος από τό φυσικόν ασθένια του άνθρώ-που, ο όποιος γηράσκον επιθυμεί να κλείση τά μάτια εις την γωνίαν εκείνην της γής, εις την όποιαν έλδε τό φώς, άνεχώρησε διά την Κεφα-ληνίαν. Έτήρησεν όμως με τόν Λόκκε αδιάκοπον άλληγογραφίαν από την γενέτειράν του, εκδηλών πάντοτε την έπιθυμίαν, όπως εκτελέση την ύπό-σχεσιν του και την άνυπομονήν του, διότι ή έξ Άγγλίας άπάντησις έβράδυνε.

Τέλος κατά τό 1602, ο Λόκκε λαβόν την άπάν-τησιν ένδοτικήν, άνεχώρησεν από την Βενετίαν, όπως μεταβί εις συνάντησιν τού Φωκά, συνεν-νοηθί μαζί του και άμφοτέροι μεταβούν εις τό Λονδίνον. Από την Βενετίαν τό πλοήν προσήγ-γε, πρώτον εις την Ζάκυνθον, όπου άνυπομονών έζήτησε πληροφορίας περί τού φίλου του Φωκά, Με κατόπληξιν δέ και θλίβην επληροφορήθη ότι ο άτρόμος θαλασσοπόρος ήτο έτοιμοθάνατος και ότι ουδέμια πλέον έλπις διασώσεώς του διήρχε.

Πληροφορηθείς άργότερα τόν θάνατόν του, ο Λόκκε ήθέλησε ν' άπαθανاتیση τό όνομα του παρρηγορισθέντος άδίκως φίλου του, και επανελ-θόν εις την Άγγλίαν έδημοσίευσεν εις βιβλίον τό ταξίδιον και τās άνακαλύψεις του Φωκά. Τό βιβλίον τοϋτο έγινε περιώνυμον κατά την εποχήν

JOHANNES VERMEER.—Η κυρία δοκιμάζει κρασί.

[Λουξεμβούργον, Φρειδερίκη Βερλίνε]

Ο Vermeer γεννήθη τό 1632 και άπέθανε τό 1675. Μόλις περί τό τέλη του 19ου αιώνος ήρχισε να άναγνωρίζεται ή αξία του, ο λεγόμενος χροματισμός και ή ελαστική του ευσυνείδησις εις την επεξεργασίαν των λεπτομερειών, αλλά πρό πάντος ή θαυμασία διανομή του φωτός εις τās εικόνες του.

εκείνην και έγέννησε τότε και βραδύτερον άκόμη μεγάλας και σοβαράς συζητήσεις μεταξύ διανοή-νων γεωγράφων και κοσμογράφων. Διά τοϋτο πρέπει να εύγνωμονήμεν εις τόν Λόκκε, άνευ τού όποιοι τό όνομα του Φωκά, θά έδάπτετο εις την άγνοίαν και λήθη. Αλλ' άφ' έτέρου ο Λόκκε, εκόν ή άκων, έβλεπε την ύστεροφημίαν του Έλληνος θαλασσοπόρου. Διότι, είτε μη ένθυμώμενος καλώς όσα του αφήγηθί ο Φωκάς, και από μήνιμης γρά-ψας την αφήγησιν αυτήν, είτε σκοπιώς διά να καταστήση μάλλον ένδιαφέρον τό βιβλίον, ο Λόκκε παρενέβαλε και μυθώδεις διηγήσεις, τās όποιās έπιτόποι έξενναι βραδύτερον είδημόνων άπέδειξαν άναλήθεις, προς μεγάλην βλάβην της σοβαρότητας και ειλικρινείας του Έλληνος εξε-ρευνητού. Περιέγραψε δηλαδή τās υπό του Φωκά εξερευνηθείσας χώρας, ως γονιμώτατας, πλήρεις χρυσού, άργύρου και μαργαρίτων, και έν γενεί έδωσε έν μέρος φανταστικήν εικόνα της χώρας. Αλλ' άφ' έτέρου μεταγενέστεροι γεωγράφοι άνω-μολόγουν, ότι τά πλείστα των άναφερομένων υπό του Φωκά συμφωνούν με την πραγματικό-τητα, όπως οι ίδιοι έπιτόπως την άντελήφθησαν.

Η ύστεροφημία του Φωκά.

Τό όνομα τού Φωκά έγένετο τότε διάσημον. Έρχοι γεωγράφοι έστημείοναν εις γεωγραφικούς χάρτας της εποχής εκείνης τό «Στενόν» αυτό με- τό όνομα, «Στενόν τού Φωκά». Σώζονται δέ μέ- χοι της σήμερον χάρται τυπωθέντες εις την Βε- νετίαν και φέροντες αυτήν την επωνυμίαν της τοποθεσίας εκείνης.

Ο Άγγλος πλοίαρχος Mears, έπισκεφθείς κατά τό 1788 τά παρά τού Φωκά άνακαλυφθέντα μέρη, άνεγνώρισε την είσοδον τού Στενου και είδεν, όπως βεβαίω, με τούς οφθαλμούς του, ότι ο βρά-χος τού νοτίου Άκρωτηρίου, ήτο παρόμοιος όλος τόν περιέγραφεν ο Κεφαλήν θαλασσοπόρος. Ο αυτός Άγγλος περιηγητής άφηγείται ότι, άφού κατέλαβεν έν όνόματι τού Βασιλέως της Άγγλίας τό μέρος εκείνο, εισχώρησεν εις τό «Στενόν τού Φωκά» και διατρέξας με τό πλοήν του διάστημα τριάντα λευγών, έβεβαίωθη ότι τώ όντι τά πα-ράλια ήσαν κατοικημένα από ανθρώπους, ως εκεί-νους τούς όποιους περιέγραφεν ο Φωκάς πρό τριών περίπου αιώνων.

Η έκθεσις του Άγγλου τούτου πλοίαρχου και άλλων, οι όποιοι περίτουν κατά την αυτήν εποχήν εξερεύνησαν την περιοχήν εκείνην, άδση την Άγγλικήν Κυβέρνησιν, όπως στείλν τόν διάσημον εξερευνητήν θαλασσοπόρον Γεώργιον Βανκού-νερ, εις τόν όποιον μεταξύ των άλλων έδόθη ή δια-αγή, όπως «εξερευνήση με ιδιόζωναν προ-σοχήν τό υποκείμενον Στενόν» τού Ίσπανίου Φωκά», όπως λέγει τό σχετικόν έγγραφο.

Όπως ο Άγγλος θαλασσοπόρος διέκρινε την 29 Απριλίου 1792, την είσοδον τού Στενου εκεί-νου. Εκείθεν προχωρήσας κατώρθωσε, διά των μερών τά όποια ο Φωκάς περιέγραψε, να εξέλθη εις τόν άλλον Ώκεανόν: Είς την πόδα τού Άγ-γλικού Ναυαρχείου εκθέσιν τόν ο Βανκούβερ λέ-γει περί τού Φωκά μοιράς περί μη ήδυν άκρι-βείας των παρατηρήσεών του, εκφράζον μά-λιστα έμμέσως και άμφιβολίαν περί τού αν πράγματι επεγείνησε την θαλασσοπορείαν αυ-τήν ο Φωκάς. Αλλ' ή αφήγησις του αυτή άπο-δεικνύει τό εσφαλμένον της γνώμης του. Διότι διήλθεν από όλα τά σημεία, από τά όποια πρό δύο αιώνων είχε περάσει και περιγράφει ο Φω-κάς. Αν δέ εις την αφήγησιν περιέχονται και άναλήθειαι, εις αυτό δεν πταίει ο Φωκάς, αλλ' ο Λόκκε, ο όποιος έξέδωκε την αφήγησιν του, όταν ελγαν άποθάνει ο Φωκάς και έπομένως ήτο άδυ-νατό ο επί των γραφέντων έλεγος. Αλλως τε, τό γεγονός ότι οι γεωγραφικοί χάρται της επο-χής εκείνης άποκαλούν τό μέρος εκείνο, «Στενόν τού Φωκά» άποτελεί την μεγαλύτεραν άπόδειξιν της άδίκου έπιθέσεως τού Βανκούβερ, ο όποιος έκαμε τοϋτο διά να καταστήση την δόξαν των δύο προηγηθέντων ατόων και άποδείξη ότι εις αυτόν όφείλεται ή άνακάλυψις και εξερεύνησις, αποκλήρου τού Στενου. Υπό τού Φωκά έτάξιθησαν γεωγράφοι μεγάλοι, ως ο Byrtes, ο Maldebeume και άλλοι.

Ο Γάλλος γεωγράφος Flerien γράφει σχετικώς: Αν ύπάρχουν ύπερβολαι εις την αφήγησιν τού Φωκά, είναι τάχα δικαίον να κατηγορείται όστις διά προσθήκας τās όποιās ο βιογράφος του έκαμε: Η αφήγησις περί συγκοινωνίας των δύο Ώκεα-νών, καθώς και ή περί πλούτου και εύφορίας των τόπων των γεωμένων εις τά παράλια της έσωτε-ρικής θαλάσσης, προσετέθησαν ίσως εις την προ-ώκτιστον αφήγησιν τού Φωκά με τόν σκοπόν, όπως γεννηθούν τούς Άγγλους, ήνα πολλάπλασίουν τās προστάσεις και ερευνάς των.

Έν γενεί δέ οι μεγαλύτεροι γεωγράφοι κατα-τάσσον τόν Ίωάννην Φωκάν μεταξύ των διάσημων θαλασσοπόρων εξερευνητών τού Νέου Κόσμου.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΥΛΑΣ

Μπορεί να συζητήθηκε κανένας γιατί άφαιρέσαν τις περιστερές από τόν Όδηο τήν εύδοίαν ή τήν πόλεμικήν, τόν στερήσαντες τήν εύχαριστίαν ή τήν χαρά φυσικοποικίαν τόν λόγο του με τήν αμαρτώστατα θέαμα της μάχης, πού έκείνη τήν εποχή, και έξ αιτίας τών χαρακτηριστικών τών Ισχυρών και έξ αιτίας της φύσεως τών τόπων, είχαν άξιοθαύμαστα. Και βέβαια, όπου ή προσφυγή από όλα δέν έχει γιά μοναδική της αίτια τήν ανυπαρξία τών φιλοδοξιών. βοηθούμενη από τήν δύναμη, μά κάποιον δικαίη και σφοδρήν αίτια, είναι θοράκι κ' άξιοβλήτευη ή δόξα πού καθίζει τόν φέρετρο πού γεννάται. Διαφορετικά, δέν υπάρχει λόγος γιά παράνοτον, γιατί ο κάποιος δέν εστερηθήκε ποτέ από κείνους πού έχουνε γιά μοναδική τους και ύψιστη "Άρετή" τούς θυμούς και τά δαμάτα. Μά τήν ένδοση πού έκαμε τόν Μοντενζούκολη, έστοχαστήκαμε να δώση νέα πνοή σόν θάραο τών νηών "Ιταλόν. Και όπου τόν πρωτότυπο είτανε καλύτερο από τήν πρόθεσή του, ο Όδως έβριζε τήν προσήκοντα του, μισθωμένος τότε αλλά τόν ασθερό φόρο τόν Μοντενζούκολη, πού πνευματικά γυμνωσμένα από τόν ύφορ και στήν Στρατιωτικήν Έπίστην, τόν χάκου έπροσπαθώσαν να δείξουνε τις διαφορές. Κι' από τούδωσαν μεγάλον έλαινο σόν πνεύμα του. Μά ο σημειώσεις πού έπρόσθεσε στήν "Έκδοσι, έδωσαν μεγάλη βοήθεια σούς "Ιταλούς, έπειδή άλλες είχαν γεμάτες μέ χλαστικές παρατηρήσεις επίτω στήν πολυμηκή τέχνη των άγαγίων, κι' άλλες έπιστεροφρόνιτα γύρω από τις Τέχνες πού μεταγιστρήσαντες πολεμώνας ο Φρειδερίκος ο Δεύτερος κ' ο άλλος, ο Πολεμιστής τών ημερών μας. Όπως δέν έπαυε να τού φλογίζει και πάλη τήν ψυχή ή έρωτας πός τή Λογογεγνία κ' ενώ είτανε πολυορμημένος στή Γένεσι, έψαλλε τήν ωραυστατήν έκείνην ωδή, πού θαορώ δέν υπάρχει δεύτερη γιά να παραβληθί μαζί της, και πού της διοικούντες τά άλλα λυρικά πού βρίσκονταν σόν βιβλιαράκι του, πού όμως κανέν' άπ' αυτά δέν μπορεί να παραβληθί μέ ένα ποιήμα, όπως έκείνο πού τούδωσε ύψιστη δόξα, και γιά τόν όποιον τά μιλήσω άμέσως.

Ἄν ὅταν ἐξέρχοντο δὲν εἶναι πολυπαιμένο ἀκόμη, π' εἶναι προτόγονο τὴν Τέχνη, τὸ Ποιητὴς πὺ δ' εἶναι μεγάλος, θά φανῇ εὐκόλα γὰ τέτοιος δροχεῖ τῇ φύσιν τὰ μὴν τοῦ φανῇ τελείως μετρημένη. Καὶ τοῦτο, γιὰ τὸς τὸς θάματα τῆς Τέχνης εἶναι εἰς τελείως ἀγνώστου, εἰς γνωριμένη κακὰ, καὶ δὲν ἔχει ἀνταγωνιστὲς πὺν τὰ φοβᾶται, καὶ γίνετα εὐκόλα κῆρος τὸν πνευματῶν, καὶ τὸν καρδιῶν πὺν συγκινούνται σὲ κάθε νύξιν πὺν θὰ χάσει κανένας σὲ ἀγαπητὰ τοὺς πράγματα, σὺν τὰ παιδιὰν πὺν χλωσταῖαν καὶ γελώντας παιδιὰν ριζοῦν. δὲν ὑπάρχει ἀνθρώπος πὺν ν' ἄγοι τὴν Ἐποχὴν εἰς ἐκείνην γὰ τὰ γράμματ᾽ οὐ δύναται ὁ Ὀυγος, τοὺς «Τάφους», καὶ μ' ἔλον τοῦτο σὲ τῇ τῇ φιλόλογος ἐσωτάσας, καὶ δὲν ἐτόλμῃσαι γὰ τοὺς κρινόντες. Το ἴδιο καὶ τὸ Μυθολόγους; Μπονοαρτίς, ἀπαιτήσεις, ἀνὰ βῆλῃ τὰ ἔχρη τοῦ ἐκεῖ πὺν τᾶνε θέσει τὸν ὁ ἀρχαῖον, ἐκομε τὸ νῆμα τῆς κρητικῆς σὲ πλήρη τὸν καλλιτεχνῶν, πὺν σχεδὸν πάντα ἀποτελεῖται ἀπὸ συγκυρίων. Μὰ ἐκείνους πὺν εἴσανε μαρμαρεμένοι πὺν βαθεῖα σὲ τὴν τέχνην (μυθὸ γὰ κερὶν πὺν τὸ Ἀλκυονίδης ἐπαρσισταῖα τὰ ὀνομάξῃ μεγαλόπρεπα ἐγγόνου τοῦ Θεοῦ, ἐνωόντας νομίζω, πὺς εἶναι κόρη τοῦ τῇ Φύσιν, καὶ κόρη αὐτῆς τῇ Τέχνῃ) αὐτοί, λέω, τ' εἴσανε λίγοι, ἐκινεῦνταν ἀπὸ θαυμασμοῦ, καὶ πρῶτος εἶταν ὁ Εὐκλείδης Μόντης, ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἐκείνους πὺν ντρεπτόνται νῦν ἐπιφανειακοὶ προκειμένου νὰ ἐπαίνωνται τὰ ἔργα τῶν ἄλλων.

Πολλοί θα προτιμούν το τελευταίο επεισόδιο του ποιήματος όπου οι πρώτοι σκοποί της τέχνης βρίσκονται σε μεγάλο ύψος, κ' είναι τα πρόσφατα της σκηνης άπειρα, και θεματολόγιο τα πάθη, και διαφοροτικές οι ενέργειες. Μά, ίσως από τη φύση των αντίκειμένων που μεταχειρίστηκε, ή εκτέλεσι δεν είναι τόσο ψηλαφητή όσο στο άλλο επεισόδιο που ξεδιάντροπα τον Παρνη.

Ἀρπύνη, ἰδὼν τὸ πνεῦμα τὸν θεομάνηται μετὰ τὴν ἰδίαν πίσιν, δὲν ἐστὶν ἄλλο κανὼν ἡμῶν στὸν Παρίνη. Τότες ἀνάβει ἀπὸ τὸ θυμὸ ἀπὸ καὶ οἶται φαρμακευὰ βέλλει ἐναντίον τὸν Μιλανέζον. Μα τι γὰνε γὰρ τὸ συμμερισθῇ τὸ ἀναγνώστῃς τὸ θυμὸ τὸ; Ζωγραφίζει τὸν τάφο τοῦ Παρίνη ἀπ' ἑξῶς φοικαλέον, ἐπειθεῖ, ἀντὶς οὐ στεναγμὸς τὸν διαβήτη, δὲν ἀντηγὰ ἱ ἐκεῖ παρὰ μόνον τὸ μαχοῦν περὶ τὸν γιγνόν, πὸν φτεροποιεῖ ἐπάνω ἀπὸ τοῦ σταυ-

Σημ. (1) Οί κοκκίδες σημειώνουν ένα μέρος του
κειμένου που δὲν ἔμπορέσαν οἱ πρῶτοι ἐκδότες του
να τὸ διαβάσουν, κ' ἔμεινε ἴσια μὲ σήμερα ἀδιά-
βαστο.

ρῶνς καὶ τὰ ροκάνισμα τῆς περιπλανώμενης οὐ-
λᾶς. Καὶ τὸν ἱωγραφίαν πιδ φοικαλέον ὀ-
μέσα, ἐπειδὴ, καθὼς κείτεται ὁ Παρίων σ' ἐνα
κοιμητήριον, ὅπου θάπτονται ἀνόμη καὶ τὰ πῶ-
ματα τῶν καταδικασμένων σὲ θάνατον, ὁ Ποιητής
μᾶς τὸν παρασταίνει (ὡ ἀστος τῶν Μιλανέζων),
μᾶς τὸν παρασταίνει αἰματομένων ἀπὸ τὸ χρονί-
κάτονον κακούργου. Τέλος, κ' αὐτὸ εἶνε τὸ τε-
λευταῖο τέγγραμμα, κανένα θνητὸ μᾶτι δὲ ρίχτει
ἐσθλαγνικὸ βλέμμα σ' ἐκείνη τὴ σκηνή, καὶ μονάχα
τὸ φῶς τῶν ἀστεριῶν πέφτει ἐπάνου τῆς. Καὶ ἡ
τοποθεσίη ἐνὸς νεκροτάφου, ποὺ κλεῖ τὰ λεί-
ψαμα ἐκατομμυρίων ἀνθρώπων, μπροστὰ στὸν
ἀστροσπαρμένον οὐρανὸν, ἔχει μεγάλῃ δύναμι γιὰ
νὰ κἀμῃ τὸν ἄλλο νὰ μπῇ σὲ πολλή οὐλογή.
Ἡ κῆρυ μορφὴ τῆς εἰκόνας εἶνε τὸ λείψαμα τοῦ
Ἰωρήν καὶ ἡ Θάλας, καὶ ἡ φιλῖρα ποὺ θροεῖται,
καὶ τὸ κομμένο κεφάλι τοῦ κλεψτε, κ' ὁ γυνίσιν,
κ' ἡ σῦλλα, καὶ τὸ φῶς τῶν ἀστεριῶν εἶνε προ-
σθῆκες ἄλλες φαντασιτικὲς κ' ἄλλες πραγματικαῖς,
ποὺ, ἀνακατωμένες μὲ τέχνη, σὲ ἀπαστατοῦν
τόσο, ποὺ σοὺ ἐντυπώνονται, ὅπως ἡ πραγμα-
τικότητα τῆς ζωῆς. Κόμεις ἰδιότητες αὐτοῦ τοῦ
Ποιήματος μᾶς φαίνεται πὼς εἶνε ἡ βαθύτιμη
καὶ ἡ τοκηπτομένη, κ' ἡ μία βοηθάει τὴν ἄλλη καὶ
φθάνουν κάποτες τὸ ἑνιστό. Καὶ περικλεῖ σὲ
μικρὸ χάρο πολλές μορφές, ὅχι ὅπως κἀνεὶ ὁ
Ἰωρηός, μὰ ὅπως κἀνεὶ ὁ Δάντες, πρῶτα ποὺ
ἀνὰ βλάστη τὸ Ἔπος ποὺν διηγείται κανένας.
Ἀφελεῖ τὴν ληρικὴ τοίσις, ὅπου κανένας φάλλει
χυμεμένους ἀπὸ τὸν λογρὸ οἶστρου, ποὺ δὲν ἔχει
καρδὸ γιὰ χῶσιμο.

Ὅμως ὁ χαρακτήρας τὸν φαίνεται στὶς μεταβάσεις, τίς ὁποῖες σχηματίζει συχνὰς, καὶ οἱ ἀποκτετατὲς μεταφράσεις διαρκῶς τίς διάφορες ἰδέες ἀφαιρῶντας τὲς σὺνθετες ἀναγωγές. Καὶ τίς σχηματίζει ὁσπὸς οἱ Ἕλληνες, οἱ Ῥωμαῖοι καὶ οἱ Ἰταλοὶ πού γράφουν κατὰ τὸ τρετάτον (XII) αἰῶνα; μελετῶντες τὰς τροποποιήσεις τίς γλώσσας, καὶ μετὰ μέρη τῶν παίρνοντας διαφορητικὸν νόημα καὶ ἑαυτὰ ἀναλόγως μετὰ περὶ στήθεος, τὸν καιρὸ καὶ τὸν τόπον πού ῥησκοντο. Μιλεῖ σύστημα καὶ μελετῶνται· ἔχει τὸ μὲν ἡ γέννησις τὴν αὐτὴν γέννησιν μετὰ στήθεος τὴν Πολιτικὴν, τὴν Ἠθικὴν, τὴν Τέχνην καὶ τὰ ἱστορικὰ γεγονότα. Ἐπαινοὺς τὴν ἀρετὴν τὸν ἀνδραγαθισμὸν, καὶ μαστιγῶναι τὴν ἑλαττωματικὴν τὸν. Ὅπου βλέπει εὐγένειαν καὶ ὑψηλοφροσύνην, τρέχει ἐκεῖ, καὶ γὰρ νὰ φωτίσῃ τὸν αἰῶνα μας, τρέχει σὺν τοῖς ἡγεμονισμένοις αἰῶνας καὶ ῥαῖζει νὰ κινῶνται, νὰ μιλοῦναι, νὰ ἐνεργῶναι πρόσωπα, πὺν μόνον τὸ ὄνομα τοὺς οὐ κάνει νὰ κυριεύσῃ ἀπὸ σεβασμοῦ. Καὶ χαίρεται μετὰ τὸν ποιητικὸν ἐνδουσιασμὸν πὺν σέβει τὴν θάλασσαν καὶ τὴν κόλπον πρὸς ἐκδίχῃς τίς ἀδικίας, μεταχειρίζομενος τὸ θῆλυ γὰρ τὰ δῆλα τὸν Ἀχιλλέα. Ζητᾷ καὶ ῥησκαι, γὰρ νὰ τὰ πῆ λα κανένας θάνατον μεγάλῃ κοῦρας, καὶ ὅτι κατὰλλῳ γὰρ τοῦτο τὸ μέρος. Ὡς τόσο οἱ πολλοὶ πὺν μένανε σωτηρίῳ, αστασιέμονι ἀπὸ τὸ νέον, ἐπὶ ἑλπίσιν προφρηθίζαντες ἀπὸ τοὺς λίγους, ἀρχίσαντες νὰ σηκῶντες τέτοιο θυμὸν πὺν γὰρ τοὺς στίχους αὐτοῦς δὲν ἀκούσας παρὰ μὴ μοναχὰ φωνὴν· ὅτι τὴν Ἰταλίαν. Εἶδαν ἀνοικτὸ ἐνα νῆον ὁρῶν, καὶ, νομίζοντας πὺς εἶτανε γὰρ αὐτοῦς, ἀρχίσαντες νὰ βοδίζουσι· ὅτι ἐκείνον, καὶ νὰ μιμνησθῇ τὴν ἀρμονίαν τὸν στίχων τὸν, τὴν πότε ἀσπότην, πότε ἡχητικὴν, πότε ἀπαλατῆν, ἐπὶ ὅσας τοὺς τὴν ὑπαγόρευον τὸ αἰσθῆμα, καὶ οἱ λέξεσι καὶ οἱ φράσεις, ὅτι οἱ κοινὰς, μετὰ ἐκείνας πὺν ἐπλάθειν ὁ ἴδιος, θαρρῶντας πρὸς ἐπὶ τὰ βοδισθῆναι τὸν ἀπαστῶνται.

τις λύσεις που το προϋποθέτουν, να αποσπαστούν για λογαριασμό τους το ύψιστο μουσικό του. Όμως δεν εταίαν δυνατό παρά να μεγαλώσουν η δόξα του, προκαλώντας τη σύγκριση μαζί του πρώτα φυσικά που δεν εταίαν δυνατό να γίνει κα διαπαιρητική. Ό νοήσ του Οθών έξενικούσε από το νόημα της Τέχνης του, στις έξωτερικές μορφές της σκέψης του, με τις οποίες εονήνθιζε να εκπράττει, και γι' αυτό εταίαν γεννημένες κι αφήμενες φυσιολογικά μαζί του έμφ το πνεύμα τών μμητών του, αντίθετος, κόναντας ακόμα έλκεις τις μορφές, έλτις, ν' ανεβή μ' έκείνες στις διαποητικές δυνάμεις ενός άλλου πνεύματος, που έ έξωτερικίζό του χαρακτήρας, στην τέχνη του γουήματος, νομμάτας όρος! Και ό Τίμαος που ηθέλησε να πραγματοποιή τη σήν Ιστορία του τις ίδιες μάχες, τις ίδιες ναυμαχίες και τις ίδιες διημιγονίες, που ό κόμος έθανάτωσε στο Ουακιδιή και στο Φίλοσο, έπεράττηθηκε και, πόνοντας τη σήν, του Πινύλο, εταίαν

φασί, που Πανόπου, είπε πως αυτός δεν έπαι-
γαντε μήτε με τὰ πόδια μπροστά σ' ένα Λιδικό
άρμα. Κ' έμεις παίρνοντας την εικόνα του Όμη-
ρου, που μετάφρασε θαυμασία ο ποιητής που ζει,
θα δώσουμε τη διαφορά που υπάρχει ανάμεσα
σ' αυτούς τους δύο και στους άλλους, που χορεύ-
ουν με τα πόδια μπροστά.

νά θέλουνε νά τοὺς μιμηθοῦνε, γράφουνε καλά:
... ἤρχε δ' ἄρα σφιν Ἀρης καὶ Παλλὰς Ἀθήνη,
ἄμφοι χρυσοῖοι, χρύσσεια δὲ ἔματα ἔσθην,
καλὸν καὶ μεγάλῳ σὺν τεύχεσσι, ὥστε θεῷ περ,
ἄμφοι ἀριζήλω· λαοὶ δ' ὑπολήζοντες ἦσαν.

(516—519—Σ. Πλάτος)

Ὁ Οὐδὺς ἔπληρε τοὺς τάφους πολιτικούς, καὶ ἔγεινε γὰρ σκοπὸν τὴν ἐμψύχωσιν τὴν ἑλλητὰν πρὸς τὰς ἱστορίας καὶ τὰς ἀποδείξεις τῶν λαῶν, ποὺ τὴν αἰὶν τὴν μνήμην καὶ τὴν ἐλπίδα τῶν μεγάλων ἀνδρωπάνων. Καὶ ἀπὸ τῶν στίχων τῶν σημειωμένων μὴ χορῶν τοῦ σου λέει: φανερὰ τὰ δημοσυνήθη καὶ τὰ ἐκείνου δὲν πρέπει μὴ αὐτὸν νὰ ἐξοδεύη κανένας τὸν καὶροῦ τοῦ σὺ μάταια μοιρολόγια, μὰ πρέπει νὰ βιάσεται νὰ τὸν χρησιμοποίησιν ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ ἔσται ποῦ τὴν πατρίδα. Ἐπειδὴ ἐκείνου ποῦ δὲν ἀποβλέπουν σὲ κάποια ἀλήθεια θρησκευτική, ἠθικὴ, πολιτικὴ, φυσικὴ, καὶ γοῦρανε μάλιστα καὶ κακά, δὲν εἰνε ἀνεχτοί, καὶ δὲν εἰνε σωστοί, νὰ βροῦνταιν τέτοιου ἀνεχτοί, ἐνοχλητικοί, καὶ γελοίοι, καὶ νὰ γεμίσουν τοὺς δρόμους τῶν ἀργαλειῶν τοῦ Πολιτεῖν, μὰ δάτανε καλύτερα νὰ τὸν πεφιδωτὸν περιμετρηθῇ καὶ νὰ τοὺς διώξουν εἰς τὴν ἐλπίδα, καὶ ὅχι μὲ λουλοῦδια, ὅπως ἥθελε νὰ διδάσῃ τοὺς πραγματικούς Ποιητάς, ἀπὸ τὴν Πολιτεῖα τῶν ἐκείνων ὁ πόθος σωφός.

Έτσι, όπως είπα ψηλότερα, ο Όθων Φάσκολος, έβροχθυσεν τόν πολιτισμό τής υπερπολιτισμένης Ιταλίας, κυρίως λέγοντας την αλήθεια σε κάθε περίπτωση, άπορασιτικά, τή στιγμή που άλλοι έπροτιμούσαν να τήν άποσιπώσουν, είτε από φυσική τους δειλία, είτε από άξιοκατάκτητη διάφορφη, είτε από άισχροτάτη κερδοσκοπία. (έχει συνέχεια). Μεταφρ. ΓΕΡ. ΣΠΑΤΑΜΑ

SONIA.... SONIA

Ἡ καρδιά μου μόνη
δὲν μπορεῖ νὰ κλείνῃ
τίποτε παντοτεινό...

Μὲ πόσον πόνο, μὲ πόσο πάθος, τὸ τραγουδοῦν
 χεῖς, τὸ βρᾶν ἀνὰ φάγαμε, ἡ λολύτα.
 Μὰ ἡδυστοίσις!...
 καὶ ὁμοῦς ἔπασχε κίνησιν τὴν ὥρα, κίνησιν τὴν ὥρ
 δὲν ἔπαιζε.
 Σὺν φάγαμε τὴν παροικίᾳ μας καὶ μὲς πῇ κίτ
 εἰς τραγοῦδάκι τῆς ἐκλογῆς τῆς, ὅποιο τῆς ἄρεας κα
 ὅποιο ἤθελε τέλος πάντων αὐτῇ, καὶ δὲν μὲς ἀρ
 ἠήθηκε. Ἦνις ἐνα ποιητικὴ ἀκούμ, μὲς ἦνις μὲς
 τῆς ἀκοιματῶν μὲ τὴν κίθαρα, καὶ τραγοῦδοῦσα.
 καὶ πῶς τῶλεγε..

Μὲ τὸ πόσο μειοῦκλειναν τὰ μάτια της, καὶ ἔαρον
τὸ μέτωπό της, μὲ πόσο πάθος τὰ χεῖλῃ της ἔσμιγαν
καὶ ἄνοιγαν ἀφίροντας διέξοδο στοὺς φθόγγους ποῦβ-
γαίνουν ἀπὸ τὰ κατὰβatha τῆς ψυχῆς της.

Σόνια... Σόνια
ἀνθρώποις ἡμεῖς τοῖς
Σόνις... ἰὰ ἐξημερῆς ζωῇ
κάθε τι πονεῖ
τὸ ἀποθνήσκει ἡ ψυχὴ μας
αἰσίοιο δεθὰ μᾶς συγκινεῖ
Σόνια... Σόνια
κάθε ἀνάγκη οὐδὲν
οὐδὲν περὶ τοῦ καὶ
ἡ καρδίᾳ μας μόνον
δε ποιεῖ νὰ κλεινῇ
τίποτε... ποιεῖ

Χωρίς ναζάρικες κινήσεις, χωρίς ξεφωνήματα
χωρίς προσποίσει τέλειωσε τὸ τραγοῦδι.
Τέλειωσε σὰν ξεφυγητό, τὰ τελευταῖα λόγια βγῆ
καν ὑπολόφω, μουρμουριστά, σὰν σιγανὸ κλάψιμο
σὰν μορόλογι.

Μοῦχε τόσο ἐντύπωσι κανωμένη, ὥστε τὴν κιν-
ταζα σὰ χαμένο; κρατῶντας μηχανικά στὰ χέρια
μου τὴν κιθάρα.

Ἐκείνη σὰν περῶσαν λιγα λεπτά, ἀνοίξε ἀνὰ-ἀνὰ
τὰ μεγάλα τῆς μάτια καὶ μᾶς ἐκύτταξε ὅλους, χαμο-

— Μελαγχολήσατε φίλοι μου ;... ἐλάτε, δόστε μοι
ἕνα τσιγάρο...

Ἐβαλε τὴν πῶδι ἐπάνω σπάλτο, ἀνῆγε τοὺς
γάβρο, πὸν τῆς δόσκαε, ποτὴρρος βασιλεὺς τὸν κανὼν
τῆς ἀκουμπώντας τὸν ἀγκῶνα ἐπάνω σὸν τραπέζι,
στῆρξε τὸ κεφάλι σὲ πάλαιψη τὸν ἑώρα τὸ αἰσθῆ
στοχῶς νομοποιοῖς «καὶ τί πὸν τῶρα τὸ αἰσθῆ
νσταὶ ἡ ψυχὴ καὶ αἰσθῆ δὴ μᾶς συνιχὴ» καὶ
μὲ ἐκφύσηση ζωὴ καὶ ἄλλοινομοι σὲ κινεῖν πὸν ἡ
ἐξάρση. Σὰς τὸν λέγω ἀπὸ δικὸν δικὸν μὲ πᾶσιν
φίλοι μου, παῖτες, γελάστε, χορτεῖ, μὲ ποτε! ποτὶ
μὲ ἀγαπήστε, βασιλεὺς, ἀπὸ τῆς καρδίας σας, μὲ πᾶ
σι, μὲ λατρεῖτε, μὲ ἀρσώσαστε, γιὰ νὰ μὴ κλαῖτε κα
ὡς καμμία φορὰ σὺν θ' ἀκούτε νὰ τραγουδοῦν τὴν
Δόξαν.

ΛΟΥΙΣ ΔΕΓΛΑΜ

Β' ΟΙ ΓΕΝΙΚΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΤΩΝ ΦΟΙΝΙΚΩΝ

1. Διὰ τὴν ἀπονομήν πλῆθος τοὺς γεγενημένους ἀρχιερεῖς τῆς τέχνης, ἡ ὁποία ἠοκάθη ἐν τῇ φωνῇ, εἶνε ἐπάναγκες νὰ ἐνδύνηθαι μὲν δι' ἄλλην μίαν φορὰν ποῖος ὑπῆρξεν ὁ ῥόλος, τὸν ὅπου ἐπαῖον ὁ θαλασσοπόρος αὐτοῖς καίτοις καὶ τὸν Συριακὸν ἀπὸ τὴν κατὰ τὴν ἀποταρῆν καὶ κατὰ τὴν ἐγγυτέραν ὁποῦδήποτε ἀρχαιοτάτη. Πνεύματα ἀνήσαν, ἔμποροι τοιλήριοι καὶ φιλο- κρεδδοῖται, ναυτίλοι ῥυπικινδυνοὶ καὶ ἀκαταπό- τητοι ὄργανα τὰς θαλάσσης μὲ τὰ ἐκινήτα, τοῖα τὰν καὶ συνετέλειαν εἰς τὴν δημιουργίαν ἰσχυρὴν καὶ γονίμην ρευσμάτων ἐπικοινωνίας ἐμ- πορικῆς καὶ ἐπιμείας πάσης φύσεος μετὰ τὴν ἀρχαίαν πόλιν. Διὰ τὴν δὲ δραστηρίαν προσωπικότη- τος τὸν ἐκάλουν ἓνα μέρος τῆς ἀρχαίας ἱστο- ρίας καὶ ἐπιστομένης εἰς πλείστας πολιτώσεις ὅς ἐισήγαγον θεσμούς, βιοτεχνίας, περὶ τὰς ὧν στοιχεῖον, θεσμοκεντικὸν δοξασμὸν, τὰς ὁποίας, ὥστε κατὰ μέγα μέρος ἀπέδειξε τὴν σύγγονον ἐπιστήμην, δὲν ἐπενοήσαν αὐτοὶ, ἀλλὰ παρῆλθον ἀπὸ τὸν, ἰδίως δὲ ἀπὸ τοῦ λαοῦ τῆς βορείας ἀφελῆς τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Μεσοποταμίας, ὅσους ὁποῖους ἐπεκονοήσαν λίαν ἔνθους. Οἱ μῦθοι τὸν Ἑλλήνων ἀποδίδουν εἰς ἐπικούσιον τὴν Ἀνατολίαν, καὶ μάλιστα εἰς Φοινίκας καὶ εἰς Αἰγυπτίους «τὴν εἰσαγωγὴν τὸν πρῶτον ἀρχὸν εἰς ἀνατολὴς καὶ τὸν πολιτισμὸν ἐν τῇ Ἑλλάδι» (Σπυρ. Λάμπρος: Ἱστορικὰ μελετήματα, σελ. 27). Εἰς αὐτοὺς ἀνήγουν οἱ Ἑλλήνες τὰς πρῶτας ἀρχὰς τῆς καλλιέργειας τῆς γῆς, τὸν οἰκονομικὸν θεσμὸν, τὴν ἀνατροφῆς, τῆς διανοητικῆς μορ- φώσεως, τῆς διὰ τοῦ γραπτὸν λόγου συνεινεσ- τήσεως μετὰ τὸν ἀνθρώπον ὁ Κέκρωψ, ὁ Κάδ- μος, ὁ Πέλλωψ καὶ ὁ Δαναὸς εἰνε προσκοποποιή- σαι τὸν στοιχεῖον αὐτῶν, προσερχόμενοι ἀπὸ τὴν Ἀνατολίαν, καὶ τὴν Φοινίκην καὶ ἀπὸ τὴν Αἴγυπ- τον. Ἐθεωρήθησαν ὥς οἱ ἐφευρέται τὸν ὁρί- νου δογματῶν, τὴν γνῶμην μάλιστα αὐτὴν ὑπεστί- ριξε καὶ ὁ Πλίνιος· αἱ σημεριναὶ ἀρχαιολογικαὶ ἐρευνᾶ ἀπέδειξαν, ὅτι πιθανὸς συνετέλειαν μόν- ον εἰς τὴν διδασκίαν. Ἀπεδούθη ἀκόμην εἰς αὐτοὺς ἡ πρώτη ἐπινόησης τῆς κατεγορίας τοῦ ὁμάτου καὶ τοῦτο ὅμως πρέπει νὰ θεωρηθῇ τελε- ῖως ἀναλήψεις. «Ἀνεγνωρισθὲν τώρα, γράφηι ὁ Γουσταῖος Ζεμπί εἰς τὴν σελ. 284 τοῦ ποσοστάτου

και σπουδαιότητα βιβλίων του περί του Αιγυπτιακού πολιτισμού, ότι η ενδιαφέρονσα αυτή έρευνα, η αποδοτική άλλοτε άδίκως εις τον Φοίνικα, πρέπει ν' αποδοθή εις τους Αιγυπτίους.

Από τα όλγια αυτά παραδείγματα, τά όποια θα ήθελαν εις μίαν μάλλον λεπτομερειαν ή μελέτη να πολλαπλασιασθούν Ικανώς, προκύπτει σαφώς, ότι ο ρόλος, τόν όποιον έπαιξαν οι Φοίνικες εις την διαμόρφωση του πολιτισμού της αρχαιότητος υπήρξεν έμμεσος και όχι άμεσος, ότι αυτό έλάχιστα επενόησαν και ελάχιστοι εις ίδιαν των πρωτοβουλιών εφημέριον και ότι επί πλέον εχρησίμευσαν ως φορείς πολιτιστικών στοιχείων άλλων προερχόμενων και δι' αυτάς εις πάντα τόπον διαδιδόμενων και μεταφερόμενων.

2. Η επικοινωνία όμως αυτή γεννάει ποικίλας επιδόσεις των οποίων τα ίχνη δύνανται ν' ανευρεθούν εις κάθε πολιτισμικήν εκδήλωση των Φοινίκων. Καί τα ίχνη αυτά εινε χρησιμοποιήματα της τέχνης, της Φοινικιστικής τέχνης και έχουν την δύναμιν να διαλευκάνουν πλείστα μη τελείως εθνικιστικήν απειρία. Καθ' συνέπεια, εινε ανάγκη να ταξινομηθώ, κατά τὸ δυνατόν, να διακριθῶν ἀναμεταξύ των, χρονολογικῶς καὶ γεωγραφικῶς. Εἰς μίαν τοιούτου εἰδους ταξινόμησιν ἡ ἴη σκόπησις καὶ σχηματισμοὶ αἱ ἀκόλουθοι ὁμάδες, ἀναφερόμεναι εἰς τὸν λαὸν ἑκείνους, οἱ ποῖοι ἤλθον εἰς ἐπαφὴν φρικμὴν ἢ ἐχθρικὴν πρὸς τοὺς Φοινίκας ἐξ ἰδίας θελήσεως ἢ δι' οὐδὴποτε ἄλλου λόγου.

α) Επιδράσεις αἰγυπτιακαί: αἱ ἐπιδράσεις αὐ-
ταί εἶνε πολυπληθέσταται, ἤρχισαν δὲ νὰ ἐμφα-
νίζωνται εἰς ἱκανῶς παρρωχημένην ἐποχὴν. Εἶνε
ὅπως ἂν ἐξηκριβωμένον ἦδη, ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι
ἤλθον εἰς σχέσεις πρὸς τοὺς Φοίνικας καὶ μάλι-
στα πρὸς τοὺς Φοίνικας τῆς Βύβλου, ἀπὸ τῆς 12ης

δυναστείας τῶν Αἰγυπτίων Φαραῶν, δυναστείας
 Διπολιτικῆς, ἀρξάσης κατὰ τὰς δύο πρώτας
 ἀποικισαετιχίδας τῆς γ' χιλιετηρίδος π. Χ. Ὅταν
 ἐπιδρούσιν οἱ Υἱοὶ, οἱ ἄλλος καλούμενοι «ποι-
 μένες βασιλεῖς», εἰς τὴν Αἰγύπτου, κατελήφθη καὶ
 ἡ Φοινίκη ἀπὸ αὐτοῦ. Ἄλλ' ὅταν οἱ Αἰγυπτίῳι
 ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου, ὑἱοὶ, προσεβλήσαντο ἐπὶ
 τὴν ἡγεσίαν Ἀχμετ τοῦ Α' νὰ κατακτήσουν καὶ
 τὴν Φοινικίην μὴ τὴν πρόφασιν, οὐκ ἐπέβησαν γ'
 ἀποκαθάρσιν οὐκ μόνον τὴν χώραν τὴν ἄλλα καὶ
 αὐτὴν τὴν πόλιν ἀποκαθάρσιν ἀπὸ τοῦ μῦθου
 τῶν Υἱῶν. Οἱ Ἀχμετ οἱ Α' δὲν ἠδυνήθη νὰ συμπλη-
 ρώσῃ οὕτως νὰ καταστήσῃ μόνον καὶ ἀσφαλή
 τὴν κατακτίσιν τῆς Φοινίκης. Κατορθώθη ὥστε

τοῦτο περὶ τὰ μέσα τῆς β' χιλιετηρίδος π.
ὅσο τοῦτιμὲς ἡ Τουθμωσίδης τὸν Α' καὶ Τουθμω-
σὶδ τὸν Γ', οἱ ὁποῖοι διά μέτρων πολλὰς σελή-
νας ἐφέλαρον καθ' ὅλην τὴν ἑκταίαν σχεδὸν τὴν
Συριακὴν παραλίαν καὶ τὴν περὶ τὸν Λίβανον
περιοχὴν τῆν αἰγυπτιακὴν κυρίαρχαν. Ἡ κυ-
ριαρχία αὐτὴ ἐξασθενήσας καὶ ἠττώναν ἐξ ἀπο-
μῆς δευτέρως βαρβαρικῆς ἐπιδρομῆς· αὐτὴν
φορὰν δὲν ἐπρόκειτο περὶ τὸν Ψῶς ἦσαν
Χετταῖοι, λαὸς μὴ ἐξαβρωβωθεὶς τῶν αἰσθη-
τῶν κατὰ καιρὸν, ὁ ὁποῖος δι' αἰσθητοτάτων
ἀγώνων κατώρθωσε καὶ δημιουργοῦν μέγα κα-
λοσύνην κράτος ἐκτεινόμενον ἀπὸ τοῦ Περσικοῦ
κόλπου μέχρι τῆς Σιῆνης καὶ τῆς Ἀγκύρας· ὁ
ὁποῖος ἐξασθενήσας καὶ συντριβὴς μέσα εἰς τὴν
ἐποποιῶν ἀτεγνωσμένων πολεμικῶν προσπάθει-
ας μέρους τὸν λαόν, τοὺς ὁποίους εἶχεν ὑπο-
ξέει, ἐξερρανόθη ἀπὸ τὴν ἱστορικὴν σκηνὴν καὶ
προσέθηκεν ἐν ἐπὶ πλέον ἱστορικῶν καὶ ἀρχαι-
ολογικῶν προβλήματι καὶ τὰ τόσα ἄλλα. Οἱ Χετταῖοι
αὐτοὶ κατέλαβον τὴν Φοινικὴν καὶ ἐποχόρθησαν
μέχρι τῆς Αἰγύπτου, ἐναντίον τῆς ὁποίας κατέφε-
ραν καιρὰ πλῆγματα. Οἱ Αἰγύπτιοι ἄρμονον
λυσωσθῶς, προβάλλοντες εἰς δαπανηροτάτας καὶ α-
μαρτὰς ἐκστρατείας πρὸς ἀπώθησιν τῶν. Ὁ φο-
ρὰ τοῦτα-γυγῶν (1358—1350) καυχάται διὰ τὸν
θρίαμβόν, τοὺς ὁποίους κατήγαγε μαχόμενοι
πρὸς αὐτοὺς. Τὸν ἀγῶνα συνεχίζει Σέτι ὁ 1ος
Ραμσῆς ὁ 2ος, τέλος, κατορθώνει ἐν ἀπαλλὰς
τὴν χάραν τὸν ἀπὸ τὴν μάλιστα τὸν Χετταῖον
ἀπομακρύνον αὐτοὺς πέραν τῆς Φοινίκης, ὁ
ὁποῖον ἐλευθέρωνει ἀπὸ τοὺς Χετταῖους διὰ τὴν
καταστροφή ἐν νέου δούλην εἰς τοὺς Αἰγυπτίους.
Τρίτῃ ἐπιδρομῇ, ἐν μέρους τὸν Φιλοστῶν
αὐτῇ, διακόπτει ἐκ νέου τὴν Αἰγυπτιακὴν ἐπὶ τὴν
Φοινικὴν κυριαρχίαν. Ραμσῆς ὁ 3ος, παρὰ τὴν
Αἰγύπτου, ἀναλαμβάνει τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν
Ἀλλ' ἐνῷ κατορθώνει καὶ τοὺς ἀποκρούσας, ὁ
συνάρχων διοριστὸς τῆν Φοινικὴν, διὰ τὴν ὁποίαν
διανοίγεται πάλιν μακρὰ ὁπωσδήποτε περιόδον
ἡρέμου ᾧως, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὁποίας λα-
βάνει αὐτὴ πολλὰς ἀφορμὰν καὶ ἔλθῃ εἰς ὅ-
στις πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους, αἱ ὁποῖαι ἀν δὲν εἰ-
πάντες τελειῶσι φιλικᾶ, δὲν εἰν ὅμως καὶ, ὁπο-
ιὸς τὸ παρελθόν, ἐνθρῶναι.

Ἡ ἐπίκοινωνια αὐτὴ μὲ τοὺς Αἰγυπτίους, ἡ δὲ ὁποῖος εἶχε καταρθώσαι ναὶ δημοιογήσῃ, ἰδὼν πολιτισμὸν ξηραῖτον εὐδυντός καὶ ἀναμνηστικῆς πολλὰ τῆς σημασίας, ὑπέθετο κατὰ φυσικὸν λόγον, σοβαρὰ ἀφορμὴ ἀσκήσεως βαθεῖας ἐπιδιδάσκειν ἐπὶ τῇ Φοινίκῃ. Αἱ ἐπιδιδάσκεις αὐτὴν δὲν ἀφῆκαν ἀπλῶς βαθύτην ἐν τὰς κατεγεγραμμένας ἐκδηλώσεις τῶν Φοινίκων ὑποτέλει κατὰ κυριολεξίαν ἐνα ἀπὸ τὰ μάλιστα ἐκδηλῶν ὁρακτικῶν κατὰ γνώσιν αὐτῶν ἐκδηλώσεων αὐτῶν.

β') Μία αληθινή επιδρομή αναβράζει τα
 νύχτα λούς, οι οποίοι καθήκοναν τις τας μετα-
 των ποταμών Εγγράττων και Τηρόντος γάσας
 κατ' ἐξοχήν δε τις τούς Βαβυλωνίους και τούς
 Ἀσσυρίους, οι οποίοι μόνον ἀνάμεσα εἰς ὅλους
 τούς ἄλλους λαούς, οι οποίοι ἔχοναν τις τας ἑλ-
 περιοχάς, καθήκονσαν νά δημιουργήσουν ἰδίους
 ἀπό τὸν πῖνον ἀφύων καὶ πάντας ἔδωκαν εἰς
 διαφέροντα πολιτικόν. Ἀπὸ τῶν 1100 μέχρι τοῦ
 625 περίπου π. Χ. οἱ Ἀσσύριοι διετέλουν ὀρυ-
 κτικὰ καὶ πρωτοφανὲς σιματηρὰς ἐκστρατείας
 κατὰ τῆς Φοινίκης. Ἀσιονημουνεὶς ἐμειναι
 ἀγάνες τὴν μεγάλην Ἀσσυρίαν κακιστῶν, ὅς
 λαβηλαῖοι τοῦ Α' καὶ τοῦ Γ', Σοργκὼν τοῦ Β'
 Σαλμανασσάρ τοῦ Β' καὶ τοῦ Ε', τοῦ Ἀσσυρι-
 δὸν καὶ τοῦ Ἀσσυριαντικῶν, τὸν ἄλλος τῶν
 Ἑλλήνων ὀνομαζόμενον Σαρδανανάπαι, ὅς καὶ
 ὑποτάττει τῆς χώρας αὐτῆς. Ἡ Φοινικὴ ὑπο-
 πτει προσκαίρει, ὡς καὶ πάλιν καθαρὸν ἐν
 ἀνορθῶν. Πάντως δὲν ἀπαιλλασσεται τελικῶς
 ἀπὸ τῶν Ἀσσυρίων εἰμὴ μὲτὰ τὴν κατὰστροφὴν
 τῆς ἰσχύος των καὶ τὴν διάνοσιν τοῦ ἀπέρων
 των χρόνων. Οἱ Ἀσσύριοι ἀποτελεῖν τὸν δυνά-
 στον φορέα ἰδίωνος πολιτικῶν καὶ, ὅςτις ἐπὶ
 δράσαν ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τῆς τέχνης τοῦ
 Φοινίκων.

γ) Ἄλλ' ἀράζει καὶ τοῖτος. Εἴνασι Περσὶ
οἱ νέοι κυριακοὶ τῆς Ἀσίας, εἰς τοὺς ὁποί-
ους δὲν ἰδύνθησαν ν' ἀνδραγαθὸν ἀποτελέσασθαι
οὔτε οἱ Ἀσσύριοι οὔτε οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ οἱ ὅσοι
ἐνὸς βράχους σχετικῶς χρονικοῦ διαστήματος
ὁρμώμενοι ἀπὸ τῆν Μῆδαν καὶ τὴν Περσίδα
ἐπέτυχον νὰ δημοθυγήσουν ἰσχυροτάτον κράτος
καὶ διὰ τῆς φυσικῆς πνευματικῆς ἐνδορφίας τῆς
νὰ διαμορφώσουν ἄξιον πολλοῦ λόγου πολιτισμόν.
Ἡ Φοινίκη μετὰ τῆς λουτῆς Συρίας ἀπέτελε
τὴν πέμπτην κατ' ἀριθμὸν περὶ τὴν σατραπείαν
Ἄλλὰ πρέπει νὰ σημειωθῇ ἔδῳ, ὅτι ἡ περὶ
ἐπίδοσις ἐπὶ τῆς διαμορφώσεως τῆς Φοινικῆς
τέχνης εἶνε πολὺ κατωτέρα, μολὺς δυναμένη

X. | μνημονευθῆ, ἐν σχέσει πρὸς τὰς δύο προηγου-
 ώ- | μένας.

δ') Ἀλλ' ἡ τετάρτη ὁμὰς ἐπιδόσεως εἶναι ἀνυπολόγιστος εἰς ἡμεῖς καὶ ἀνυπερήλυτος κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν δύναμιν καὶ τὴν σπουδαίω- τήν τῶν μεταλλῶν, τὰς ὁποίας ἐπέφερον. Ὅπως εὐκολώτατα ἔνοιε ὁ ἀναγνώστης, πρόκειται περὶ τῶν πολιτικῶν πολιτισμῶν, ἰδιαιτέρως δ' ἐναντίον τῶν καλλιτεχνικῶν ἔξινον στοιχείων, τὰ ὁποῖα οἱ Φοινικεῖς παρέλαβον ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ δὲν ἀνάγονται εἰς μίαν ὁρίσμενην ἐποχὴν. Δύναται ὅμως νὰ θεωρηθῇ βέβαιον, ὅτι μεταχρησθῶν εἰς τὴν Φοινικὴν ὅχι ἀπλῶς ἀπὸ τῆς ἡγεμονίας τῆς ἑπικουρίας τῶν Φοινικῶν μετὰ τὴν ἑλλάδα, ἀλλ' ἂν τῆς ἐστράτης αὐτῶν ἐπὶ τὴν ἐντατικὴν ἰδρυσὶν ἐμπροσθεὶν καὶ ἀποκρίνουν καλῶς πρὸς ὅλα τὰ παράλλα τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου μέχρι τοῦ Γιβραλτάρ, διὰ πολιτῶν καὶ ἀρχαίων ἐλληνικῶν κέντρων. Ἡ παλαιότερα ἐπικουρία τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοὺς Φοινικεῖς περιλαμβάνεται μέσσω εἰς τὸ πλαίσιον τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὁ ὅποιος εἶνε καθαρὸς προελληνικός. Νὰ ἀφορμῇ ἀσκήσεις ἑλλήνων ἐπιφροσυνῶν τὴν Φοινικὴν ὑπῆρξεν ἡ κατάκτησις τοῦ Μεγάλου Αλεξάνδρου, μετὰ τὴν ὁποίαν οἱ Φοινικεῖς περιε- λήφθησαν μέσσω εἰς τοὺς ἐλληνίζοντας λαοὺς τῆς Ἀσίας.

Ἡ βραυτέρων λαβοῦσα χώρα ρωμαϊκῇ κατὰ
κτησίῃ δὲν ἀφῆκεν ἐξόχως προσωπικὰ, διὰ τὴν ἐν-
τοπιαν τοιοῦτοτρόπως, ἔχνη εἰς τὴν τέχνην τῶν
Φοινίκων. Διότι ἡ τέχνη τῆς ρωμαϊκῆς ἀκμῆς
εἶνε γενικῶς παραδεκτὸν ἥδη, διὸ εἶνε τέχνη
κατ' οὐσίαν καὶ κατὰ μέγιστον μέρος ἑλληνική.

η) Δὲν μένουσιν παρὰ μερικὰ ἄλλα, πολὺν ὡς κρούσας σημασίας, ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς ἀορίστου φωνητικῆς τεχνῆς, τὰς ὁποίας περιορίζουσα δύναμις μνημονεῖσθαι μόνον. Αἱ ἐπιδράσεις αὗται προέρχονται, ἀπ' ἑνὸς μὲν ἀπὸ τῶν βαρβάρων λαῶν, οἱ ὁποῖοι κατέκραναν τὴν Φοινίκην, ἀπ' ἑτέρου δὲ ἀπὸ τῶν λαῶν ἐκείνων, τοὺς ὁποίους συγγένειον ἔχουσιν οἱ Φοίνικες εἰς τὰς χώρας τῶν, πολλοὺς εἰς αὐτοὺς τὰ προϊόντα τῆς βιοτεχνίας, καὶ τὰ λαμβάνοντας ἀπὸ αὐτοῦς ποικίλα στοιχεῖα πολιτισμοῦ, πίστεις, ἔθιμα, δοξασίαι, τέχναι καὶ παραδόσεις. Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν περιλαμβάνονται οἱ Χετταῖοι, οἱ Φιλισταῖοι καὶ οἱ Υβδαῖοι. Εἰς τὴν δευτέραν οἱ Αἰγύπιοι, οἱ Κέλαι, οἱ Βεργαῖοι, οἱ Ἑβραῖοι καὶ κλπ. κλπ. Ὅλοι αὐτοὶ καθένας μὲν τὸν τρόπον τούτον, ἔστω καὶ ἂν ὑπῆρχε ἡν ὅτι ἐπομένῃ πολιτισμοῦ ὑποδεσμεύοντες τὸν Φοινικὸν, ἀφῆκαν μερικὰ, ὁσοῦνδριστε ἐπιπολίαι, καὶ ἀπλῆν, ἵχνη εἰς τὸν φωνητικὸν πολιτισμὸν, τὸν ὁποῖον ἐξαιτούς ἐνδιαφέροντος ἐξελίχθησαν εἰς τὴν τέχνην. Καὶ τοῦτο εἰς ἀφῆκεν αὐτοῦ τοῦ τὸν τὸν εὐεπλόφου καὶ ευπλάστου χαρακτήρος τὸν Φοινικῶν.

3. Ἡ προφητεία, ἀπαράφωτος τῶν ἐκτετασμένων, ἀποτίνα ἠχοήθησαν ἐπὶ τὸν Φοινικὸν δυνάστην καὶ μᾶς Βασιλὴν Ἀλέξανδρον εἰς τὴν ἔξαγογὴν τοῦ συμπετασμένου, τοὺς οὐκ ἔχοντες ἐνδείαν οὐδὲ τοῦ συμπετασμένου, τοὺς οὐκ ἔχοντες ἐνδείαν ἀλλοῦ ἀπὸ τοῦ εἰς φοινικὴν ἔχοντος περικύβητος γαροχραιοῦσιν, παρῶς ἐκείνους ποικίλως καὶ μετὰ λυγρίας, ἀποτίνα ὀφείλονται εἰς τὴν συστολὴν πάντως εἶδους στοιχείων πρὸς διαστροφὴν αἵς οὗ ἀποτελεῖται τὸ πλεῖστον ὁπότερον ἀσυνέτηται πρὸς διαστροφὴν σκοποῦς εἰς χρησιμὴν τὸ πλεῖστον ὡς μὲν παρὰ τοὺς σκοποὺς καὶ τέλος, οἱ ὅροι καὶ ἀνὰ περικύβητον ἀεὶ οὐκ ἐκείνους καὶ ἀπὸ ἀπὸ πάντων, ἔστιται ὁμοιωμένης, τὸν δυνάστην πάντως ἀνὰ τὴν πρὸς τὴν τέχνην τοῦ λοιποῦ λαοῦ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ὀρειανανολογίας Ἀφρικῆς, οἱ οὗτοι εἰσὶν ὅσοι μὴ ἔχον ἀντιστοιχίαν εἰς τὴν ἔκτεσιν ἀπὸ τῆς ἀποφύσεως ἀντιποσῶν καὶ ἀντισημάτων.

ΙΩΑΝΝΗΣ. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ANTA!

Ἄντα! παιδοῦλα στὴν ἑλπίδ' τὴ χροναυγὴ τῆς νίκης
 οἱ σὺλλογισμοί, νοσταλγίες τῶν ὁμογενῶν καίρου
 ἔ' εἰπα; τότε ἡ μοῖρα σου ἔβροχ' τὸ θεῶν
 σὸ χάος, τὸ θάνατομῆνυστο τῶν δύο σου ματιῶν.
 Ἄντα! μεθό' με τὸ καπνί, ἀδρά που τὸ ἐκπύρει
 σὸ ἐνοσταχί, τὸ ῥιζιμό μου χερσαίων χεῖλιν!
 Ἐπὶ μοῖρα μου, πᾶντοί, ὡς εἴτανε γὰ μένεις
 ἢ ἄς με μθάς με τὸ ῥυθμό μου ποιογῶν-καρδίων!
 Τί κι' ἂν στή μαλαρά ρύχτα μας δακρύσει τὸ φεγγάρι
 ἢ ἂν εἰς δὲ ἔλθῃται ἀγῶνας τῶν δειρῶν
 τοῦ δόξ' οἱ φάνει ποτ' ἔρωτα τὸ ποδογέλοι, ἡ χάρι,
 ἢ εἴ με φάνει ὁ κόκκινος τῆς ὁμορφίας σου ὁ κρίνος
 GRECO (i.a.).

GRECO (I.A.Φ.)

Στυγνά και άποτροπιαστικά, ύψούνται ύπὲρ τὰς χώρας ποὺ ἐδυναστεύει τὰ Φραγκικά κάστρα. Οἱ φρουδάρχαι ἦσαν μακρὰ ἀπὸ τοὺς δυστυχεῖς ὑποτακτικούς των καὶ τὰ παλάτια τῶν ἀρχόντων ἦσαν ἀθέατα ἀπὸ τοὺς φτωχοὺς κατοίκους τοὺς κλεισμένους εἰς τὰ σπιτάκια των, συσπειρωμένα ὑπὸ τὰ τείχη τοῦ Φρουρίου.

Διπλοὶ καὶ τριπλοὶ περίβολοι τὰ ὑπερήσπιζαν ἀπὸ τὴν ὁρμὴν τοῦ ἐχθροῦ, τοῦ κατακτητοῦ, καὶ ἀπὸ τὴν ἐξέγερσιν, ἐάν ποτὲ ἐτολμοῦσαν, τῶν ὑπηκόων των. Ἡ πύλη τοῦ Φρουρίου ἦτο ἀπροσπέλαστος, μετὰ τὴν ὕψωσιν τῆς κινητῆς γεφύρας καὶ οἱ δύο παράθυλοι πύργοι ἀκοίμητους εἶχαν φρουροὺς.

Τὸ Φρούριον εἶχε καὶ δεύτερον φρούριον ἐσχατον καταφύγιον ἐν περιπτώσει ἀλώσεως τῶν ἐξωτερικῶν ὀχυρώσεων καὶ εἶχε ληφθῇ πρόνοια ἢ ὑδρευσις νὰ εἶνε ἐπαρκής, διότι μόνον ἢ δίψα θὰ ἠδύνατο νὰ νικήσῃ τὸν ἐγκλειστον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν αὐτὴν ἀκρόπολιν.

Εἶδα ὁμως καὶ ἓνα κάστρο γαλήνιον, προστατευτικὸν γὰ τὰ γύρω του συσπειρωμένα σπιτάκια. Τὰ σκεπάζει ὑπὸ τὴν σκιάν του, σὰν ὀρνιθα τὰ νεοσσά της καὶ φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ὅτι καμμία ἀντίθεσις δὲν εὐρίσκετο μεταξὺ ἀρχοντος καὶ ὑποτακτικῶν. Μιά ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη συνδέει τὰς κατοικίας τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἀρχομένων, κανὲν τείχος δὲν τοὺς χωρίζει. Πολεμίστρες καὶ ἐπάλξεις εἶνε ἀχρηστοί.

Τὸ κάστρο αὐτὸ εἶνε τὸ κάστρο τῶν Σανούδων τῆς Μήλου εἰς τὴν Πλάκαν, τὸ μεγαλύτερον, ἐκ τῶν πρὸς τὸν λιμένα χωρίων.

Γύρω ἀπὸ τὸ παλάτι τοῦ Μαρίου Σανούδου, μεγαλοπρεπὲς καὶ πρόσφατο καὶ τώρα ἀκόμα ποὺ εἶνε ἐρείπια, τὰ σπιτία τῶν ἀξιωματῶν καὶ τιτουχῶν του ἀποτελοῦν μίαν συνεχῆ σειρὰν καὶ οἱ ἐξωτερικοὶ τοῖχοι μὲ ἐλάχιστα ἀνοίγματα εἰς τὰ ὑψηλά μέρη, ἀποτελοῦν τὸν περίβολον τοῦ κάστρου. Τὰ κάτωθεν σπιτάκια εἶνε καὶ κείνα κτισμένα κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον καὶ ἀποτελοῦν δεύτερον περίβολον χωριζόμενον ἀπὸ τὸν πρῶτον μὲ μίαν θύραν ὅχι πολλὸ ὀχυρὰν, στολιζομένην εἰς τὸ ὑπέρθυρον μὲ τὸ οἰκόσημον τῶν Σανούδων. Ὁ δρόμος, σερόνιμος σὰν φεῖδι ἀπὸ τὰς ὑπωρείας τοῦ λόφου ὅ-

που εἶνε τὸ χωρίον Πλάκα καὶ τὸ Κάστρο, εἶνε λιθόστρωτος, κλιμακωτὸς καὶ σὲ ἀποστάσεις ἔχει ἀναπαυτικά πλατύσκαλα. Τὸ Κάστρο τώρα εἶνε σχεδὸν ἐρημο καὶ τὰ σπιτία του ἐρείπια. Ἐλάχιστα ἀκόμη κατοικοῦνται καὶ δὲν ἄλλαξαν καθόλου ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Φραγκοκρατίας. Τὰ παράθυρα εἶνε κάποτε ἀψιδωτά, κάποτε περιβάλλοντα μὲ πλαίσια λεπτοσκαλισμένα, πάντοτε ἀπλά καὶ καλαίσθητα.

Τὸ παλάτι τῶν Σανούδων ὑψώνει ὑπερήφανα τοὺς τοίχους του. Οἱ σκάλες του εἶνε ἀκόμη ἀνέπαφες καὶ ἡ στέρνα του δίδει καὶ σήμερον νερὸ εἰς τὰς γύρω του δυὸ ἢ τρεῖς οἰκονγενεῖας. Δὲν ἐλησμόνησαν ἀκόμη τὸ ὄνομα της. Πίνουν νερὸ ἀπὸ τὴν Ἀφεντικιά. Εἰς ἓνα πλάτωμα τοῦ ὀφιοειδοῦς δρόμου, ἐπιβλητικὴ καὶ κάτασπρη ἀπὸ τὰ συνεχῆ ἀσβεστώματα, μανία τῶν νησιωτῶν, ὑψώνεται ἡ Παναγία ἡ Θαλασσίτρα, κτισμένη ἀπὸ τοὺς Μηλίους ναυτικούς, τοὺς περιφήμους καὶ σήμερον ἀκόμη πηλότους. Εἶνε ὅλη ζωγραφισμένη ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ μεταβυζαντινοῦ ζωγράφου ἱερέως Σκωρδιλῆ (1640) καὶ τὸ ξυλόγλυπτον τέμπλον της ἔργον προφανῶς Ἑπτανησίου τεχνίτου, ὅπως καὶ ὁ πολυτελής ἐπιτάφιος της εἶνε ἀφιερῶματα πλουσιῶν πλοηγῶν καὶ ἄλλων ἀρχοντικῶν οἰκονγενειῶν τῆς Μήλου. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῆς Θαλασσίτρας εἶνε ἡ ἰδιάζουσα εἰς τὴν Μήλον καὶ τὰ γύρω νησιά. Βασιλικὴ μετὰ θόλου. Μάρμαρα καὶ κολῶνες ἔχουν μεταφερθῇ ἀπὸ τὴν ἐρημωμένην σήμερον χώραν, ἡ ὁποία καὶ ἐκείνη τὰ ἐδανείσθη ἢ μάλλον τὰ ἐσύλησεν ἀπὸ τὸ παραθαλάσιον κλῆμα, τὴν Βυζαντινὴν πόλιν τῆς Μήλου. Ἄλλα μάρμαρα εἶνε μεταφερμένα ἀπὸ τὸ Θέατρον, ἀνασκαφῆν πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς. Ἡ ἀνασκαφὴ ἐκείνη ἐγίνε πλησίον εἰς τὸ μέρος ὅπου ἀνευρέθη ὁ θησαυρὸς τοῦ Λούβρου, ἡ περιφημὸς Ἀφροδίτη Τὴν θέαν ἐκ παραδόσεως τὴν γνωρίζουν ὅλοι καὶ ὅταν περνοῦν δὲν παραλείπουν νὰ κάμουν ὄνειρα. Φαντάσου νὰ βροῦμε ἓνα τέτοιο ἄγαλμα ἢ τοῦλάχιστον τὰ χεῖρῃ τῆς Ἀφροδίτης. Διότι ἐκ παραδόσεως πάλιν γνωρίζουν ὅλοι ὅτι ἡ Ἀφροδίτη ὅταν εὐρέθη εἶχε ἀκεραίας τὰς χεῖράς της καὶ ἐσπασαν εἴτε κατὰ τὴν κακὴν καὶ ὀλίγον, ὅπως πᾶσα κλοπή,

βιαστικὴν μεταφοράν, εἴτε κατὰ τὴν συμπλοκὴν ἢ ὁποία συνώδευσε τὴν δραματικὴν φόρτωσιν της εἰς τὸ Γαλλικὸν πολεμικόν.

Ἡ Θαλασσίτρα ἐκτὸς τῶν μαρμάρων τοῦ Κλήματος ἔχει καὶ μάρμαρα καὶ πλάκας ἀπὸ τὰς Κατακόμβας, ἓνα ἀπὸ τὰ σπανιώτερα λείψανα τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων, μοναδικὸν μάλιστα διὰ τὴν Ἑλλάδα. Εἶνε ὠρυγμέναι μέσα εἰς ἓνα βράχον μαλακῆς ἀμμόδους συστάσεως, καὶ ἴσως εἶνε φυσικὰ σπήλαια μετασχηματισμένα εἰς κατακόμβας ἀπὸ τοὺς νεκροθάπτας τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων (ἀπὸ τοῦ δευτέρου μέχρι τοῦ πέμπτου αἰῶνος), τοὺς φοσὸρες τῶν ῥωμαϊκῶν κατακομβῶν, τοὺς κοπιᾶτας τῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν.

Ἐχει πέντε βραχίονας καὶ περὶ τὰ διακόσια πενήντη ἀγκυρόστια καὶ ἴσως χιλίους τάφους. Ὅλοι οἱ τάφοι αὐτοὶ ἔχουν ἀνοιχθῇ ἀπὸ τὴν βωρύχους ἐλπίζοντας θησαυροὺς, ἐνῶ οἱ τάφοι τῶν ἀγνῶν αὐτῶν φιλοσόφων ἦσαν γυμνοὶ παντὸς πλοῦτος. Φαίνεται ὅτι ἐθάπτοντο γυμνοὶ ἐντελῶς, μὲ ἓνα σάβανον μόνον. Ἡ σύλησις ἦτο εὐκόλος, διότι κάθε τάφος ἐσκεπάζετο μὲ πλάκας καὶ λόγῳ τῆς συστάσεως τοῦ ἐδάφους ἦσαν ἀνεύ χωμάτος.

Αἱ πλάκες αὐταὶ ἔχουν μεταφερθῇ ὅλαι εἰς τὰ γύρω χωριά, τὴν Τρυπατῆ, τὴν Πλάκα, τὸ Τριοβαλάο καὶ ἀρκετὲς ἀποτελοῦν τὴν πλακόστρωσι τῆς αὐλῆς τῆς Θαλασσίτρας. ἑνὸς θαυμαστοῦ μπελενιέρε ποὺ βλέπει τοιγύρω του ὅλη τὴν Μήλον, τὴν Κίμωλον, τὰ μικρὰ ἐρημωμένα τῆς Μήλου, τῆς Ἀκρωτίας δηλαδὴ καὶ τὴν Ἐρημόμηλον, τὴν Κίμωλον, τὴν Σέριφον, τὴν Σίφνον καὶ εἰς τὸ βάθος, ἀτμώδη καὶ κυανίζουσαν τὴν Κρήτην.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΩΣ ΔΟΥΛΕΥΕΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

Σύμφωνα μὲ κάποιαν στατιστικὴν, ἡ μεγαλύτερη ἀνησιμότης παρατηρεῖται μεταξὺ 1-4 πρωινῆς ὥρας καὶ ἡ μικροτέρα τὰ μεσάνυχτα καὶ τὸ μεσημέρι. Τὴν 12 τῆς ἡμέρας καὶ τὴν 12 τῆς νυκτὸς ὁ θάνατος σχεδὸν ἀργεῖ! Μεταξὺ τῆς 1-4 πρωινῆς ὥρας πεθαίνουν σχεδὸν οἱ τοῖς πλάσι τοῦ δώσαν πεθαίνουσαν τὰ μεσάνυχτα. Ἡ χρῆσιμη ὥρα τῆς ζωῆς εἶναι ἡ 1 πρωινή, ποὺ ὁ θάνατος θερτίζει μὲ τὴν μεγαλύτερην ὁρμήν.

ΔΙΚΗ ΣΤ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ